

SEPTEMBER 11. XI. sz.

MUTATVÁNY

NÉHAI DEBRECZENI MÁRTON „KIÓVI CSATA“ CZIMÜ HÖSKÖLTEMÉNYÉBŐL.

KÖZLI

Gr. MIKÓ IMRE.

Hetedik ének 242. vers.

Túl a nyugoti halmok fenyves lepte tetőin, —
Hól az egek boltjáról fényel nézve le, sok jót
És sok roszzat látó napsúgára ha fárad
Nyúgodalomra hajol, — van az élet tenger özönjén
Egy sziget, édig emelt kőszirtekkel koszoruzva ;
Szédítő méjjségéüek ennek völgyei, nem hat
Napsúgár ide, nem terül itt soha rózsapirosság
A hajnal szelid arca mosolygásán az egekre ;
A madarak csevegő szava itt munkára nem ébreszt,
S a lehanyatló nap súgára se int pihenésre. —
Ah ! nem, mert örök itt a nyúgalom, itt örök éjféli
Sátoroz, itt örökös csendesség, itt örök álom
Fátyola leplezi a nyugvó port ; itt az időnek
Szárnya kötözve pihen ; nem leng soha nyugoti szellő
Hús fúvalma virágokon itt, nem pusztit az észak

Hervasztó fúvása, nem ah! mert nincs mi elaszszon
 Ennek mérge alatt; nincs itt a rózsabokornak
 Ágai közt bimbó, nincs lilium; a kopasz ormok
 Oldala puszta, kopár s töredék kő halma borítja.
 Itt van az életnek végső kikötője. Erős ez
 És magasan nyúló kőfallal van kerekítve. —
 A tenger fenekét zavaró orkán dühe nem zúg
 Itt, s ha ezen nyugalmas rév kebelébe jutott az
 Árbocz, nem reszket többé a háborus égnek
 Menydörgése miatt, s nem fél a menykövet ontó
 Villámok suhogásaitol. — Oh! melly gyakor ízbe
 Vágyakozik, s óhajt ide érni az életi tenger
 Háborgásaival küzdő, a sors szele által
 Hányódván, keserű könnyek közt olvadozó szív,
 Mert el hal! Nincs fájdalom itt többé — de reménye
 Kompászára tekint, s rebegéssel távozik újra
 E rév szirtjaitól, — mivel innen még soha senki
 Sem tért meg bizonyos hirt mondani — s könnye peregve
 Kezd ismét a habokkal küzdeni. Oh! be gyakorta
 Fél a csendes szél szárnyán evező, — ki körül száz
 Szinbe repesnek az élet boldogságai, — e rév-
 Partra kiszállni, mivel megszün! nincs itt az örömnnek
 Többé lakja; de a csillagzatok éjjeli fényét
 A szem örömtől részeg fővel nézve csalódik,
 S gyenge hajója korán szakad itt tördelt darabokra.

Nincs itt félelem, ah! mert nincs mit veszteni többé,
 Meszsi jövendők álmaival se csal égi reménység
 Képe, mivel nincs többé mit nyerni. Irigység
 Nem marcangol imitt, mivel a polgárok egyenlő
 Birtokuak — haragérés sincs, mert méjjen aluszniak
 Itten az indulatok zordon szélvészerei. — Gazdag
 Itt a koldus, mert nincs kívánsága. — Szegény itt
 A gazdag, mert semmije sincs. A földi királynak
 Pálczáját itt por lepi, mert e puszta szigetnek
 Fő ura mindeniken függetlenül űzi hatalmát.

Egy kő csúp áll e méjj csendü sziget közepébe
 A többek tetején magosan, roppant terü sziklák
 Függenek oldalain, mellyek mellett az időnek
 Perczei félve lebegnek alá a völgyek ölébe.
 Tar tetejét a háborus égnek menykövein túl
 Hordozván, a többek előtte porig leborulnak,
 És lélek borzasztó némultsággal imádják.
 Itt lakik a végzés, köd közt, láttatlanul, és ő
 Mindent látva; komoly méltóság képezi arcát,
 Vas pálczát tart jobb keze, s balja az emberi élet

Sorsaival játszik, s méjj gondolatokba merülve
 Míg a szárnyas idő' pillantatival veti számát,
 Sors koczkák hullnak szakadatlan alá keze közzül
 A völgyek' méjjébe le; hól a h a l á l koponyákból
 Rakta lakó várát, s hatalommal uralkodik e gyász
 Semmisedés' országából a földi valókon.
 Rémittő ennek vázképe, ajaktalan innye,
 Portrágó fogakat vicsorit, szeme nincs, de helyét méjj
 Gödrök mutatják, kopasz homloka, és feje pusztá,
 Arczának fedezője lesorvadt, és csupa csontból
 Áll nyaka, vállalai, lába, egész testalkata mind csont.
 Száz csendes sírok' öblei állnak előtte kitérve,
 S százakat ejt le azokba naponként görbe kaszája.
 Hasztalanúl sóhajt az anyának szíve kegyelmet
 A gyügyögő csecsemőnek, hasztalanúl könyörög, kér
 A nemző' esztendeihez napokat, s heteket még
 A hív magzat. Szánakozás ennek keblében
 Nem lakik, és kinek a végzés' keze élete sorsát
 Egyszer elejtve, az ő birodalma felé leszalasztá,
 Elhal az, és kedvessei' karjai közzül örökre
 Elszakad. — El! bár mint igyekezzenek a szeretetnek
 Láncai ötet az élethez kapcsolni. — Nevetve
 Lép ki setét barlangjából ő dűlni az élők
 Közt, s miután száz szembe nyitott a könny patakoknak
 forrást, megnyúgodva tekint át a temetőnek
 Sirkövein, hól árvák, nemzők, hív szeretők, és
 Ritka barátok a hült porokon leborulva zokognak.
 Egykoru ő az idővel, és nem szűnt meg azolta
 Karja tiporni miolta ez épít. Századok ültek
 Bús birodalma alatt már végtelen éjbe temetve,
 Hogy szabados kényyére tiport ő. — A ki hazáját
 Boldogította, — ki önn fele társainak komor arczán
 Eltörlé a könnyeket, — a ki magát kirekesztve
 Czéljaiból, nemesen gondolkoza, és nagyokat tett,
 Úgy szállott temetőbe, miként a mennyei erkölcs'
 Eltapodója. Erény' és hűség' érdeme egy sir
 Hantja alatt feküdt feledékeny ködbe takarva
 A vétekkal; a m a z t áldás, és e z t örök átok
 Nem kísérte: de hosszas idők lefolyása után, a
 Sors megszánta ügyét az erénynek, és lebocsátá
 Fényes lakjából, a halál' völgyébe, az ifju
 E m l é k e t, hogy lenne jutalma az érdemeseknek,
 És büntesse az isteni erkölcs eltapodóit.

Most a halál birodalma felett méjj gondolatok közt
 Ül jobbján könyökölve ez, és mécsesse' világa

Halvány fényt terít a temetőnek sűrű ködére.
 Mérő eszébe előtte, de nem fénylő aranyat mér
 Ő ezzel, nem ezüstöt, nem mér kincset, ezeknek
 Nincs bece itt többé. — Csak gondolatok, nemes érzés,
 És nagy tettek birnak ezen mértékbe nyomással,
 Mellyeket átnyujtván az idő szárnyának az emlék,
 A maradékok előtt örökös példába lebegnek. —
 A hadrontó hős katonának egére sötét köd
 Fellegeket borít ő, a mellyeknek feketéllő
 Gyomrán villámok szakadatlan lángja világol,
 S a mennydörgő oszlopokat szép hajnali fényvel
 Sűgározza. — Az önn népének boldogításán
 Munkálódó — a jó lelkű királynak egén, ki
 A dúló harc zajjaitól irtózva, nem ontott
 Vért, nem vett, de sokaknak adott éltet, mosolyogva
 És fellegtelenül ragyog a nap aránya. — Ki élte
 Földi szoros pályáján elrejtve, miként egy
 Illatozó violának bájos kelyhe, titokba
 Tett jót: annak sirhalmán egy csillagos éjjel
 Pompájába jelen meg az emlék képe; — de zordon
 Éjj fedí a gonosz átokkal terhelt temetőjét —

A SZERENCSETLENSÉG HATÁRA.

(EREDETI BESZÉLY.)

DÓZSA DÁNIELTÓL.

DOMVÖLGYI JULIA GRÓFHÖLGY LEVELEI BARÁTNÉJÁHOZ.

Első levél *).

Kedves Margitom! Tán nem is tudod még, hogy e viszontagságos idők szerint el kelle hagynunk Bécset, s atyám nem kevés embergyűlölettel vonult ide domvölgyi kastélyunkba.

E táj elég kellemes, udvarunk Erdély classicus helyiségei közé tartozik, de mi öröm lehet a multak emlékeiben, előttünk épen, kiknek legkövésbé sem feladatunk a történelmi emlékek buvárlata, s egy kedves szinpadi est többet ér egy museum minden csodáinál.

Képzeted sincs arról, milly kellemetlenül érzem magam e hallgatag magányban azon nagyszerű élet után, mellyet pár év óta hátrahagytam. Oh mi

*) Az első és második levél frank nyelvből fordittatik át, öszhangzás kedvéért.

boldog vagy te, hogy Bécsbe visszaköltözétek, vajha kedves soraid által legalább e boldogság részsút sugaraival felderíteni kész leszesz szerető Juliádat.

Ha te nem volnál jó Margitom, hogy soraiddal, mint egy delibákkal, elém'hord a nagyvárosi életet, tán nem sokára kriptám sötéte zárná el szenvedő lelkemet.

Mit irjak neked kedvesem innen, hol nem történik naponta egyéb, mint hogy a pásztor kora reggel kihajtja a gúlyát éktelen kürt hangja mellett, a majorosné, előttem soha nem ismert nyelven elkezd jókor sikoltozni: liba liba. rucza rucza, pi pi pi, puj puj, esköide heczcz elé, cziba ne! s a többi... Oh ez csudálatos, hogy a mi népünk még az állathoz is külön nyelven tud beszélni, míg más nemzet ugyan azon szavakkal parancsol fiának és ebének.

Szegény atyám, kit szivemből fájlalok, hogy olly misantrop lett, szüntelen tusakodik elhítni azt velem, hogy e világon minden boldogságnak egyedüli végmenedéke a falusi magány.

Talán a koros emberek érzelmei egészen más téren is járnak!

Oh ez édes, e boldog magányról képzettel sem birhatsz te, ki elég szerencsés lehattél soha sem lakni falun.

Feljön itt a nap s elmegy a hold, mindennap egyaránt, még arczuk is ke-rekebb s phlegmaticusabb, mint városon.

Az órák végtelenek. Tökéletesen felfogtam itt a szentírás azon mondatát: Hogy lehet isten előtt ezer év annyi, mint egy nap, s egy nap, mint ezer év.

Jöjj falura, s egy órán át unatkoztál annyit, mint városon egy év alatt, s viszont egy éven át nincs annyi cselekvény falusi életedben, mint a városi életnek egy perczében.

Nem mondom, hogy nincsenek látogatóink, naponta megkeres egy két vidéki nemes, kik szülőimmal kegyeletes barátságban élnek, talán derék emberek, jó hazafiak lehetnek, melly tulajdonnak most köztünk jelentékenysége látszik lenni; de olly bárgyuk, sőt a legildomosbak is olly kevés saloniás könnyűdedséggel birnak. A fiatalság örömelebb kihuzódik az öreg urak és szivar mellé, a hölgyek nem győzik bámulni milly virtuoz vagyok a zongorán, pedig magad tudod, hogy bizony nem sokra vittem. Példányuk lettem az öltözködési izlésben, s ha nem volna lelkem olly levert, minden bohóságot néhány nap alatt divatossá tehetnék vidékemen. Nem tagadom különben, hogy több őszinteséget s szeretetet tüntet ki ez egyszerű nép, mint minőről fogalmam volt. De mi haszna ennek? Nem birnak olly kifogyhatatlan élczczel, játzsizággal. Sőt most többnyire az egész ifjuság olly lesujtott, olly borongó. De hogyan is lehetne vig illy cselekvénytelen életben, hol nincs semmi őszpontosulás, egy vigalom, egy szinpad, egy kikocsizás!

Egy év óta tegnap nevettem legelébb. Atyám egy fiatalkori barátjával az öreg Ozdival, ki egyike a tekintélyes székely főnemeseleknek — megérkezik

s salonunkba vezeti őt. Mi a salont angolosan butoroztuk, s öreg vendégünk némi szórakozással tekintte szét a butorgruppokon.

— Bocsánat asszonyom, — szólt anyámhoz — bocsánat, hogy illy alkalmatlan időben jöttem; de bizony Domvölgyi az oka, ő az utról hozott ide, pedig alkalmasint tudnia kell, hogy nők előtt nem kedves a vendég, mikor megszelteni akarják a szobát.

Alig tudta anyám elhithetni, hogy a butorok nem összehordva, hanem legujabb divat szerint vannak rendezve, s a szoba fala csak azért sötét, mert be akarjuk vonatni.

— Meglehet — szólt végre az öreg Ozdi — az igaz, hogy fiam termein is illyszerű izlést láttam, de biz én azt az ő költőieskedő pongyolaságának tulajdonítám. No de mindegy, valamikép csak én is elférek e butorok közt.

Asztalhoz ülénk.

Van tisztartónknak egy öreg komondora, melly igen mérges eb volt valaha, de mellyet ő annyira civilisalt, hogy bizonyos vezényszavakra lefekszik, s a többi. Legnevetségesb képet csinál olykor, midőn a tisztartó apró kenyér morzsákot rak elé, s ezt egyenként fel kell szednie, mikor legéheesebb. Ugy morog, ugy méltatlankodik, mégis csak felszedgeti.

Isten bocsássa meg: ez öreg komondor jutott eszembe az öreg Ozdiról, midőn a legdivatosb étkek után igen mogorva arczczal nyult.

Különben vigan voltak, antik szokásként üriték a serlegeket, s midőn magyarosabb étkek jöttek asztalunkra, jó öregünk egészen neki vidult.

— Azt hittem fiam, — szólt atyámhoz, — hogy már mindvégig egyik étel tajték, a másik festék lesz; de látom végre, hogy mégis csak magyar vagy.

Különben ez az öreg ember nekem igen tetszik. Egyenes és nyílt. Azt mondja atyám, hogy törvényhatóságában legtekintélyesebb ember. Főhivatalokat viselt, s mindig közszeretetben állott, mint nemes érzetű becsületes ember. Megigérte, hogy fiát meg fogja házunkkal ismertetni.

Igy telik, lásd lelkem, életem. Képzelheted kedély-állapotomat, ha elgondolod minő álmak s igények közt növekedtem. Oh ez élet kiállhatlan. Szétnézek s nem látok sehol szerencsétlenebbet magamnál.

Utolsó jobbágyunk gyermeke itt boldogabb, mint én. Az ő vágyai a falu határán túl nem terjednek. Minden vasárnap összegyül ifjuságuk s vidor táncz közt üzik szerelmöket, nem ábrándozva túl sorsaikon, s egymásban fellelve életük ezélmét. Ha lehet falun boldogság, az az övék. Hasonló sorsu s miveltségű lények ekkora csoportozata nyujthat nekik élményt. — De mi egyedül állunk, mint cédrus a folyó fenyük között, nincs társunk, nincs életünk. Nem képzelheted e sors milly kiállhatatlan... sokszor térden állva esdek istenemhez, vegye el tőlem e terhes életet. Soha sem hittem, hogy valaha illy szeren-

csétlen lehessen, hogy a halál gondolatja legyen egyetlen vigasztaló menedékem.

Oh mi más időket éltem városban, de még örvendetes emlékezeteket sem hozhattam magammal. Azóta serdültem fel. Akkor még csak a gyermekbálok voltak tárva előttem, mégis mennyi előnnyel bírok csak az akkori idők emlékezete is csüggesztő jelenem fölött. Hát még álmaink Margitom. Alig négy hó zárt el, midőn ki kellett volna lépünk... s im az idők mint lesújtottak... de hála égnek legalább te boldog vagy s szánhatod szerencsétlen Juliádat.

Második levél.

Te bámulsz, hogy már két leveledet választalan hagyám. Ah kedves Margitom, én e közben egy igen kegyetlen széptevőre akadtam, ki valóban képes volt elhervasztani engem, s azon érdekes halványságot kölcsönözni arczaimra, melylyel te kérkedhetel midőn messze utra távozott Gusztid után epedtél.

Négy hétig sétáltam alá föl a mennyország kapuja előtt a monsieur idegláz karjain, de az ohajtott paradicsom mégsem tárult föl előttem, s újra Domvölgy sivár magányában lelém magam.

De lelkem kezdett volt a napokban derülni. Ozdi Gyulát atyja bemutatá.

Az ifju magas, de nem nagyon, arca fehéres halovány, de friss... haja barna, szakála tömött és rövidre nyírott, mi képének erős parancsoló kifejezést kölcsönöz, mellyet nyílt átszegző tekintete is nevel.

Én huszonnégy évesnek véltem őt, ő harmincznak mondja magát.

Érdekes, szilárd, komoly alak; jól áll neki ha fellelkesül, arca ilyenkor kilobban, s általában tiszta arca visszatükrözi indulatait. Ő is megjegyző már észrevételeimre, hogy csak azért is őszintének s egyenesnek kellene lennie, mert arca igen rossz titoktartó.

Nekem ez ifjú leginkább tetszett valamennyi között, s anyám is annyira figyelmes volt iránta, hogy családi körünkben is az ő jelenlétében mindig magyar nyelven folyt a társalgás.

Ő Páris, London, Milano, Velence, sőt Stambul városokról is olly részletes ismerettel bír, miszerint ellenkező állításai daczára sem hiszem, hogy e helyiségeket be ne utazta volna. Bécs jobban ismeri, mint én, olly kicsinyiségekre kiterjed figyelme, minőket könyvből soha el nem tanulhatott volna. A többek közt egykor egy igen naiv észrevétele volt, min azóta is sokat nevettem.

— Van Bécsben — így szóla — szembe a császári kastélylyal egy szeglet-utcza, nevét elfeledtem. E szögleten nagy négyszög-kő, mellynek egyik

felét a ház csatornáján lefolyó viz elvásalá. Ha én Bécsben lagnám, télidőn órákat töltenék e kő előtt.

— Furesa beszéd, s mi boldogsága volna önnek illy időtöltésben?

— Nézném a kufárnékat és jaquemar keztyűs arszlánokat, a mint sebesen befordúlnak a szöglet-úton, s egyensúlyt veszelve a vásott sik köven — a földre végig zuhannak. . . . Aztán elhallgatnám, ki minő modorban méltatlankodik.

Ezt ő olly komolyan adta elé, mintha e szemle valaha neki Bécsben professioja leendene.

Nem akart más nyelven beszélni, mint magyarul, mi minket egy kevésse nevelőnk miatt genierozott. Ő könyvből tanulta a német nyelvet s törte azt. Csakugyan néha vegyült szóváltásba a nevelővel. . . . A nevelő nagy német, Gyula nagy magyar volt. Egykor kölesönös szóváltások után a nevelő hozzám fordult s frank nyelven azon megjegyzést tette, hogy ha volt is valaha hira a magyar vitézségnek, azt az utóbbi századok már elfeledték.

Gyula kilobbant s a legszebb frank kiejtéssel közbeszólt: „Elfeledte ön uram mint harcizoltak a magyarok Sileziában, Morvában Nagy Fridrik, s Moldvában a székelek a törökök ellen — épen a mult században. Avagy nem hallotta ön, hogy Napoleon az egész világ meghódítására csak a magyar huszárságot s a székely gyalogokat kívánta zászlói alá, mellyet a németalföldi hadjáratokban Stannaunál, Lipcsénél s más helyütt volt elég része megismerhetni?”

— Kegyed olly szépen beszél frankul — szóltam én Gyulára bámulva, hogyan hogy e bájos nyelven soha sem szólalt meg mostanig, sőt nem is sejteté, mintha azt értené?

E kérdést főként azért tettem, mert ha ollykor mi családi körben frankul beszélünk, ő mindig atyámhoz fordult, s reánk nem figyelve, vele kezdett magyarul társalogni. — Kérdésekre rövid válasza ez volt.

— Miért beszéljek szép grófhölgy idegen nyelven, midőn nemzetem nyelve legalább előttem szebb, valamennyi élő nyelvnél a világon. — Mi túlszerények vagyunk, behozzuk az idegent honunkba, s irántuki udvariasságból nemzetünk szép nyelvét mellőzzük, holott ha az idegenek annyira kérkednek fölöttünk civilisatiojokkal, elől kellene menniök az udvariasságban. Részemről Bécsben németül, Párisban frankul, Londonban angolul beszélek — de hazánkban más ajkuaktól szintén megvárom azon udvariasságot, mellyet én nekik saját földükön megadok.

Képzeld az én megütközésemet. Ez ifju volt, kiben magasabb műveltséget s könnyüdebb modort fedeztem fel, s im ő is egy fanatikus, ki a barbar magyar nyelvet szebbnek állítja a világ diplomatiái nyelvénél. — Annyit az igaz meg nem tagadhatok, hogy az ő szórakásában valamelly új rendszert, va-

lamelly előttem ismeretlen gördülékenységet fedeztem fel, sőt mond temérdek szót, mellyeket soha nem hallottam, mégis jól értek, s mellyek igen szép hangzásuak; de állítása mégis olly túlzott, hogy engem egészen kétségbe ejtett, meg nem állhatám, hogy ne kérdjem „mi előnyt lát a magyar nyelvben mások felett?“

— Annyit mindenesetre, hogy csengőbb s kerekdedebb valamennyinél. Avagy állitson elé nagysád egyetlen nyelvet, mellynek olly gördülékeny jámbusa van, vagy mi még csak a régi görög s latinnyelvnek sikerült, hogy olly tökéletes pyritheusa legyen, mint épen a magyar nyelvénél. E kerekdedség azt mind a legmagasb szónoklatra, mind mindennemű versezetekre leghajlékonyabbá teszi. Ezen felül a nyelv alkotása is egyszerű, mondatai tiszták, röviddek s jellemzetesek. Egy szava egész gondolatot fejez ki, olvad a lágy, és menydörög a viharzó gondolatok alatt. Az első érzelemnek, az első szenvedélynek nyelve ez. Férfias, csengő s szabatos. S főelőnye, mft legelőbb kellett volna emlitenem, hogy úgy írja le a szavakat a mint kiejti, s ugy a legmiveltebb körnek s a népnek nyelve egy és ugyanaz, melly által a népnek már saját nyelvében létezik bizonyos magasb fokozatu miveltség. Azért mondják a magyar parasztot is olly eszélyesnek s büszkének, mert nyelvrendszerében van a jó combinatio és méltóság. Higye nagysád egy nemzetnek nagy kincse a nyelv, s értelmiségét nagyrészben jellemzi az, hogy a nyelv gyökszármazékai mennyire szabatosak s következetesek. A magyar szószármazásokban egy tiszta rendszer van, s midőn e faragatlan vagy inkább ismeretlen gyémánt ragyogni fog a világ előtt, e nyelv nagyszerű méltánylásra számithat. Egy nyelv sincs most, kivéve némileg a németet, melly úgy írja le az igét, a mint kimondatik; ez tanusítja azt, hogy mindnyájan részint különbféle nyelvek, részint külön dialectusok miatt elkorcsosodtak... A frank nyelv elég szépen zengő, bárha a selypitő sz igen nagy szerepet játszik benne, de hogyan áll e mivelte nemzet kötött beszédével? Ő a hangmértéket a kimondás után méri, s másként írja le egészen. Ha lesz idő, midőn a frank nemzet ugy odalesz, mint a latin, e nyelv irodalmi hagyományaiból sohasem fogja az utókor kivehetni a mostani szóejtést, hanem ha az idő vasfoga megkiméli a grammatikákat is — illyen az angol, spanyol, s még a bájzengzetű olasz is. Ha ezen nyelvek szabályai reducaltatnának, a leírás s kiejtés közötti azonosságra — akkor főveget emelek a frank nyelv előtt, mellyet különben az olasz spanyollal egyaránt szeretek, s elég szépnék is tartok arra, hogy mint olly hatalmas nemzet nyelve diplomatiai rangra emeltetett. Most az angol és frank nyelvet ugy képzelem, mintha a német nyelvben az erdélyi szász volna a tekintély, melly a du-t de á-nak mondja ki, s valaha e népnek is ezen kiejtés után kelle rimet alkalmaznia.

Láttam hogy e különben elég kellemes férfi igen sok balfogalm akkal bir,

uellyeket talán a világtóli elvonultsága fejtett ki, s kezdettem irányában csakhamar némi kedvetlenséget érezni. Később mindinkább tapasztaltam, hogy világnézeteink is homlokegyenest ellenkeznek. Ő a városi élet iránt úndort érez, hol alárcztalan jár a bűn és romlottság, hol erkölcsessel kalmárkodó kalandorok, zsebvágók s nemtelen iparlovagok üzik goromba játékaikat az ártatlanokkal, hol a nő a coquetteriában, a férfi a kicsapongásban keresi dicsőségét. Rettegett, hogy a városok valaha, mint Zsodoma és Gomorha elsüllyednek a sok sötét bűn miatt. Párisról levén szó, átkozta e várost, melly tönkre teszi maholnap frankon dicsőségét, melly a centralisatio által egynehány doctrinair s egy csoport kalmár és proletarius kezébe játszá, az ország feletti uralmat, s a vidék józan s becsületes népének zsirját már csaknem teljesleg kiszíta.

Unja különösen a nők „emancipations leidenschaftjokat“ s állítja, hogy sokkal bájolóbb s boldogabb is egy nő az ő passiv ártatlanságában.

Ez ifju volt, kivel némi elszóródást remélhettem; de láthatod már ki ő s megmérheted már sorsomat, ha állítom, hogy Gyula e vidéken főteknitely, s még atyám is őt páratlan tiszta gondolkozásmódu ifjunak tartja, kinek más viszonyok között egy államban a legfényesb kilátásai lehetnének.

Nincs senki, kivel megértsük egymást, senki, kinek lelke s szelleme vágyaimmal öszhangoznék, csak a vágy és unalom van szüntelen velem; s hidd el, mióta Ozdy Gyulával némi bizalommal voltam, most csalódásom után még szerencsétlenebbnek érzem magam, mint eddig, mert hisz eddig benne a vidéken a legmagasb miveltségű ifjat ismerém fel, s mégis milly távol áll az ő gondolkozásmódja az én idealomtól.

Harmadik levél.

Régóta nem irtam hozzád. Azóta éltem nagyszerű fordulaton ment át.

Én nő vagyok.

Férjem Ozdi Gyula, kit mult levelemben említettem. Ah más ember ő, mint minőnek akkor gondolám, tele érzelemmel, jósággal s minden tökélyekkel, mellyeket csak egy mivelt férfiszellem önmagából kifejthet.

Gyönyörűen játszá a fuvolát, s a zongorában avatottabb, mint én. Gyakran játszunk együtt, fuvoláját zongorámmal kísérem. Mint zengeményeink olly öszhangzó lelkünk is.

Tudod-e te lelkem milly szépek a magyar zenék, tán hallál vagy egyet közülök Bécsben is már, ugy tudom mindinkább kezd nőni külterjében is a magyar művészet és irodalom. Én soha sem tudtam mostanig mi a magyar zene! Benne a német zenészet mélysége, az olasz dallam esalogányszerű könnyüdedséggel vegyül. Olly könnyü megtanulni s olly nehéz elfeledni! Nem

hiában, hogy a szépnevű frankhoni utas Mr. de Gerando elragadtatott egykor zenészetünk szelleme által.

Én külföldön nevedekve, sohasem hallám e tündér dallamokat. Most körülem egy világos liget az élet, mellyben millió csattogány zeng.

Nem tudom hallottad-e hírét valaha a székelyföldnek. Ugy tudom, hogy ti magyarhoni hölgyekül kevésbé ismeritek testvérhonotokat.

A székelyföld szép bérczes táj, melly Helvétíát juttatja mindig eszembe, szép folyókkal, csermelyekkel, tavakkal s ásványos fürdőkkel van a természet-től megáldva.

Itt lakom férjemmel az Olt partján, gyönyörű vidéken, magas hegyláncz alatt, melly egy szép rónaságra néz. Milly kedves e táj s milly tisztos életre való népe. Hajnalálomból méla pásztorkürt serkent föl, mellynek gördülékeny hangjait olly csodásan trillázza vissza a bérczi echo. Nézem gyakran folyosonkról a mint az utczán végig megy a szép élettelmes lánysereg bájoló dalokat énekelve s vidor játsziság közt kergetve egymást, dalaikat vagy ők tanulták el tőlünk, vagy mi tőlük; de e nemzetnek zenéje is ollyan mint nyelve, a szegény és előkelő érzelmeit egyaránt fejezi ki s magában foglalja. Minden szép, minden kellemes itt. Férjem kertje a tölgyerdőre rug, hol az ő izletes vadlaka áll; melly azonban most olvasóterem miután Gyula nem vadász. Asztalán igen izletes nőlapok láthatók egyik lehető szabadszemléü politikai lap mellett, ezek mind magyar lapok, külföldről csak a Timest járhatja; Ő angolul is ért. Ő nem árulta drágán magát, mint széptevő, benne az idővel mind több tökélyt s szellemi fensőbbiséget fedezhetni fel.

Láttál-e már, kedves Margitom, magyar női lapot. Ah Gyulának igaza van, a magyar nyelv gyönyörű. Én csak Kassandrát láttam és az Elvesztett paradicsomot, de hol áll azóta a magyar nyelv csinban kerekdedségben és kellemben... hol a sajtó, a külcsin, mi maga is előttünk, valljuk meg, nem kis visszataszító vagy vonz erővel bír, a szerint a mint a kiállítás pongyola vagy izletes. Nem olvastál-e valaha Vörösmarty vagy Garay versei közül? Hol áll a magyar nyelv csinja, gördülékenysége. Halldd csak milly tiszta zengzetü pyritheuszok ezek:

Jár számkiüzötten az árva fiu

Dalt zengedez és dala olly szomorú...

Olly édes epedve foly ajkairól,

Hogy szikla repedne hegy ormairól...

Isteni nyelv, minden szótag egy gördülékeny gyöngy, melly elfut a lelken s csiklándozza azt... Ah igaza volt Gyulának! Olly tárgy felett vitatkoztam egykor vele, mit csak most kezdek ismerni.

El vagyok ragadtatva nemzetem civilisatioja által, ne bámuld azért, ha e

levelem már nem frank nyelven megy hozzád. Lám mennyire tökélyesítém a magyart már... ép olly könnyeden ki tudom fejezni gondolatimat, mint azon nyelven valaha, melyet a világi nyelvek fölött tekintélynek tartottam.

Arczaidról olvasom a kérdést: hogyan érkeztem én női éltém első havai-ban ennyire tökélyesíteni nemzeti nyelvemet, hogy annak alkalmasint igen kevés szabálya ellen vétkezem e rögtönzött soraimban is.

Oh Margitom, ne vélj engem boldognak, azon idylli gyönyörök, melyeket festettem, mult napok vagy perczek emléksugarai. Hidd el, vannak perczeim, midőn többet szenvedek, mint valaha. Mint egy álmon csüngök boldogságomon, s rettegek perczenint, hogy elszalasztom azt.

Halld csak sorsomat.

Atyámat nagy csapás találta, soha sem is sejtém, hogy a grófi fény, melyet atyámnak részint Bécsben, részint külföldi követségében fentartania kellett, elsodorta tündöklő kastélyainkat s terjedelmes birtokainkat. Ő áldozata lett magas hivatásának. Oda szentelte életét, vagyonát az államnak, mely most nem kérdi meg balsorsában: hű ember mi lett belőled, mi családobdól?

E kor megölve minden tekintélyt, felnyitotta mindenfelé a hitelezők zsbivásárának piaczeit, s a magány követelések a nemzeti tönkkel kapcsolatban kielégíthetlenség lőnek... mindenünk elkoboztatott... Domvölgyi kastélyunk uzsorások kezén. Ah, képzeld kétségbeesésemet, midőn ez esemény tudomásra jött. Férjem és szülőim pár havon át mélyen titkolák tőlem azt... De észre vettem, hogy férjem ritkán kezd hon lenni, akkor is átfutólag; gulyáink, sertvés s nyájaink kétszeresen szaporodtak, a helység szénatakarmánya szérünkbe került, a gabonát hosszú sor fuvarok hordják magtárainkba, s onnan tovább a katonaság számára. Az erdő kertünk fölött omlik le s eltűnik a közel városba, katonai laktanyákba, várba. Gyula küzd és vállalkozik, terményt, fát, épület eszközöket szállít, tutajokat ereszt le a Maroson. — Elöttem mindez megfoghatatlannak tetszett, s igen sokat szenvedtem azon gondolatra, hogy midőn ő elég vagyonnal s kényelemmel bir arra, hogy engem boldogítson, e nagy ipar s vállalkozási szellem, tán valamelly irányomban kifejlett közönynek eredménye.

E gondolat engem ölt és hervasztott. Gyakran órákig sirtam magános szobámban, mig nem végre atyám, ki azóta nálunk lakik, észre vette halk emésztődésemet, s bánatom okát kifaggatá.

— Eszelős gyermek — szóla atyám — nem kellene elárulnom Gyulát, mert arra megkért, dé bánatod engem kiment. Ő és öcsese, a nemeslelkű Béla, harmincezer pengő forint tökét birtak; s kijelenték nekem, hogy addig meg nem nyugszanak, mig ezen összegből az elkobzott domvölgyi birtokot vissza nem váltják. Ne vádold férjedet, hogy házát kerüli, sőt légy bámulója nemes-

lelkiségének, mert ő talán még forróbban szeret tégedet, mint te őt, s neki bizonyos nagyobb önfeláldozás e folytonos távollét.

— Ah atyám, miért fogadtad el ajánlatukat... Nem kényelmesen élhetnél volna-e itt körünkben, mi lesz sorsom, ha azon nemeslelkű testvérpárt a sok hurezolódás kórággyba s tán a sirba viszi!

— Ne aggódj gyermekem, a férfinak a nyugtalanság soha sem árt.

Oh Margitom, mit vigasztalnak rajtam e szavak! én annál szerencsétlenebb vagyok, minél inkább érzem, hogy a világ minden boldogságát csak férjem közelében birhatom. Most is egy hó óta nem láttam őt. És van lelkemen még egy rémületes aggalom, borzadok kimondani. A nemeslelkű Béla egy szintolly szép, mint roppant erejű ifju, egy könnyelmű lányban csalódva, egy párszor már az őrjöngés némi jeleit tüntette ki, s az orvosok aggódnak fölötte, hogy lelki viharát ép észszel nem fogja megbirni. Ah, jöhet egy rohama, hogy Gyulát a sokkal gyöngébb alkatut megfojtsa. Aggodalmam folytonos és kinzó. Ah Margitom, illy viszonyok közt mennyit szenvedek. Alig lihetek szerencsétlenebb lényt magamnál, csak Tantalus hordhatott még oly kinokat, mint én.

Ha visszagondolok azon korszakra, midőn első s második levelem olly csüggetegen irtam hozzád, most elmosolygom akkori pusztá páthoszomat, hogyan vélhettem magamat legszerencsétlenebbnek... Ah, akkor fogalmam sem volt, hogy van mindazoknál nagyobb szerencsétlenség; izelítve a boldogságot, egyszerre aláhullni a gyönyörök paradicsomából, a féltés, aggodalom, különlet, kielégitlen vágyak gyötrelmei közé... Szánj engemet, a kétségbeesés közt vagyok. Gyulának még tegnap haza kellett volna jönni, s még mind késik. Tán rablók támadták meg, tán tutajaikról a vízbe bukott kinhalálára, valahol tán élettelen hever vérázott hullája. Nem tudok írni, könyeim elfojtanak. Nem lehet szerencsétlenebb, mint én.

(Vége következik.)

HARMINCZ ÉVEN TUL.

TOMPA MIHÁLYTÓL.

Mégis nagyon furesza ez a
 Mai fiataltság!
 Léha nép! a saru-szíjja
 Mindig szoros vagy tág.
 Verset ír, — a holdvilágon
 Bancsalog szemével;
 Pedig biz az, isten engem,
 Igen vékony étel.

Nyakrafőré belé szeret
 Menyecskebe, lányba;
 S szép mulatság: mikor elvesz
 Feje, szava, álma,
 Lelkét a fakó alatta
 Majd kifujja éhen...
 Mit vesződik? mit tud kapni
 Istenadta népen?!

Muzsika szól: hejh bubánat
 Félre tölem távol!
 S ki világos ki viradtig
 Mulatozik tánczol,
 Tölt pohár peng a kezében
 Sarkantyú bokáján...
 Hejh, megfogja majd fizetni
 A tivornyát drágán!

Dévajságok népe! nemde
 Szép aranyzabályok?
 Felteszem: hogy lesz eszetek
 Nem hallgatni rájok;
 Mert kik így korpázni szoktak,
 Boldog fiatalság!
 A jó bölcsek, a mézet már
 Üvegen át nyalják.

Hogy eltűnt a fényes álmak
 Játszi délibábja:
 Az unalmas tört kedélyt az
 Titkon vérzi bántja;
 Mert nem a fa, a ki diszét
 Szélbe porba szórja,
 Hanem a lomb és virágok
 Hullanak le róla.

Hogy szeretni nem szeretnénk:
 Nincs belőle semmi!
 Sőt szívünket késő vágyak
 Szokták tönkre tenni.
 S tán szemünk többé a szépet
 Nem találja szépnek...?
 Más itt a baj: a leányok
 Hogy már ránk se' néznek!

És megjárna a tivornya,
 Mint megjárta hajdan;
 Köztetek féléjszakáznánk
 Pipafüstben, zajban;
 Hanem ez a tréfa szörnyen
 A torkunkra forna:
 Járná a kámforos flanel
 Meg a mézes torma.

Virgoncz ifjak! egyedül az
 Fáj bizony minékünk:
 Hogy életkedv és erőben
 Véletek nem érünk!
 Irigységből minden rosztat
 Fejetekre rónánk;
 —Nem ugy van már, mint volt régen,
 Nem az a nap süt az égen!
 Ez már a mi nótánk!

É N É S N Ő M.

(EGY BARÁTOM ÉLETÉBŐL.)

HINÁR JÁNOSTÓL.

(Vége.)

Nőmnél reggeliztem, s a reggeli alatt adandó bálunk terve dolgoztatott ki. Jelen időkbén egy, bár nagyobb, de mégis nem fővárosban, egy házi mulatság akképi szervezése, hogy az feszült, lehangolt, s kedvtelenné ne váljék, általában sok eszélyt s ügyességet igényel. Legtöbb nehézséggel jár a vendégek összeillesztése, az összeírásnál első helyet foglalnak azon házak, mellyeket tekintélyeiknél s bizonyos befolyásaiknál fogva képzelt igényeik miatt megnem hívni, majdnem államcsiny, jönnek aztán a rokonok, ezután csak azok, kikhez rokonszenv és barátság csatol, e három, közönségesen különálló osztályzat közti hézagokat ki kell pótolni és némileg összelánczolni, ezen osztályzati amphibiumok vagyis társalgási hézag-kapcsok, épen oly el-mellőzhetlenül meghivandók, mint a megszólás azon nyilvános organumai, kik mindent becsmélnék, jelen vagy távol legyenek, ha mégis hivatalosak a társaságnak azon töredékét legalább megkimélik, mellynek gyűlpontjai ők valának, most jön a nehéz feladat, a tánczosnőket a nem tánczosnőktől megkülönböztetni; nem lehet nagyobb szentségtörés, mint egy kéteskoru hölgyet, ki tüzzel lélekkel még tánczolni vágy, társalgási causeusekre, vagy mi még borzasztóbb, játékasztalhoz rendezni; a tánczosoknál számba kell venni a hölgyeeskék kedélyes viszonyaikat a szülők közelítési vagy menekülési ohajukkal, nem kell kifeledni a divathősöket, de legkevesebb az idősb hölgyek seladonjait; elvégre összevetve az egész személyzetet, mindenkor tánczosok hiánya mutatkozik, ilyenkor azután, mint mikor egy összeillesztett virágfüzér színezésére zöld leveleket szaggatunk, nem sokat törődve mellyik bokorból, csakhogy viritó és fris zöld legyen, az ifjakat is, csakhogy tánczgyőzők legyenek, összecsőditjük. Hány hajdani generalisgyűlést kifárasztott volna ezen házi uri combinatio, nóm felülmulhatlan ügyes tapintata néhány perc alatt összeállította vendégeit, s megkért hogy az összeirt lajstrom szerint ugyanannyi meghívó jegyet szerkezzek és aláírjak, csak egyedül három pusztá aláírosamat kívánta, mellyek fölötét ő leend megirandó, azon vendégek számára, kikkel ő engemet meglepni kívánt; épen bevégzénk Terpsychore strategicus előkészületeit, midőn nagy robajjal kinyitott nóm szobájának szőnyegajtaja s azon egy jól kihizott egyéniség szorult be: Tagyfalvi Tamás kastélyos közbirtokos úr, egyike azon szemtelen kullánc természetű embereknek, kik majdnem aljas önérdéküknél fogva mindenhova betolják magukat a nélkül, hogy tőlük menekülni lehetne, s kik hálából azután mértföldeket barangolnának be az ember után, ha valami kellemtelenséget hirül hozhatnak.

— Életvesztő takarékoság valóban édes uramöcsém — kiálta fel érkezett vendégünk — illy szük ajtókat csináltatni, hogy becsületes egészségű férfiú alig fér be rajtok; biz édes nagysácskám — fordult nóm felé — azt kell feltéteznem, hogy férje nem is akar senkit, mint uri szikárságához hasonlót elejbe bocsátani; — és sajtászerű élczt megmosolyogt a Tagyfalvi Tamás ur, s ismét folytatá — no ne kórholjon

ezentul ismét nagysád, hogy házukat kerülöm, lám első lépésem is nagysádtokhoz vezet, bár nem kellene tennem, neheztelnem kellene, már most második izben vagyok itt önöknel — ha igazat akart volna mondani, tizedszer kellett volna neki mondani, — és szép nagyságtok még egyszer sem, de egyszer sem érdemesítették tisztelt látogatásukra.

Igaz, hogy egyuttal jókedvből eltökéltük magunkat becses vendégünket meglátogatni, de ő ebbéli szándékunkról értesülvén, igen czélszerűnek találta a véletlenség ürügye alatt családostól, eselédestül uri házából kiköltözködni, s legközelebbi szomszédját látogatása áldozatjául kitüzni. Ez iránti észrevételek tételére bőbeszédű vendégünk nyelvfolyékonyága helyt nem engedett.

— Kocsimmal, engedelmeiből édes uramöcsém, bejártattam s engedelmeiből, holmimat is felhoztattam, csak délig maradok a városban, ismét haza sietek, nem volna érdemes vendéglőbe szállani, ebédre azonban már bocsássanak meg, de semmi esetre nem maradhatok, honn sürgetős dolgaim vannak. — Azonban nem sok látnoki sejtelen kívántatott ahhoz, hogy párnap nem leszünk képesek öt nyakunkról lerázhatni.

Most bál registeremet pillantotta meg. — Mi ez? eltalálom, itt bál lesz, itt bál rendeztetik, nemde eltaláltam szép nagysád? bravo! bravissimo! ez igen szép; de mégis — s most mintha valóban neheztelne, komoly redőkre voná arcát — hát én mit vétettem? uramfia! egyedül nagyságtok kedvéért rendezem a nagy táncmulatságot, biz isten ezer pengő forintomnál többre került a kiállítás, de nem bánom, mert pompás, nagyszerű brillant volt, csak nagyságtok hiányzottak, mindenki vágyott nagyságtokat üdvözölhetni, de mi el voltunk hagyatva; — ez sértett, ez valóban fájt, s azért ezt így nem hagyhatom, én az elhívást magam és családom részéről deprecálom, csak kérem tessék engemet becses névjegyzékéből kitörülni.

— Bocsánat tekintetes úr — felelém egész őszinteséggel, — ezt mi nem tehetjük, ezt tennünk lehetetlen — szavaim igazak voltak, mert mi feljegyezve nem volt, le sem törülthetett — egyébiránt — folytatám — igen sajnálom, hogy becses meghívását nem kaptuk, különben . . .

— Nem kapták?! — kiálta közbe a csodálkozás stentori hangjával — nem kapták két levelemet, mellyeket a postán küldtem, azon felül külön megkértem e végre A. B. — Z. urakat és asszonyságokat, — a sors, posta s az egész világ ellenségem.

Nőm mosolygott, ugy látszék, mintha ez ember rendkívüli hazudsági hajlékonysága mulatná őt.

— Ez már más! ez fordít a dolgon! vitatá vendégem — így már elfogadom az elhívást, de csak magam és nőm részére . . . no ám legyen, megengedem hát Edvinámnak is, hogy nagyságtok mulatságába eljöhessen, máshová, biz isten, még nem ereszteném azt a kis lánykát, de már ez más, — tessék elhinni olly kedves gyermek lett Edvinámból; milly kedves gratiával tánczol, elbájolta az egész vidék ifjait, csak alázsan instálom, sziveskedjenek majd tánczosokról gondoskodni számára; mondom kedves, igen kedves gyermek, a bécsi első növeldében képeztettem, ezreimbe került a gyermek, de nem bánom, neveléséből egy milliót kap benne férje; elhozom a gouvérnanteot is, dán nő, rendkívüli miveltséggel bír, beszél a svéd nyelvet is — de többre most már nem megfogadok elhívást . . . mikor is lesz a bál? igaz itt áll febr. 1. bravo! itt leszek; most dolgaim után sietek, apropos uramöcsém, nem eladó az a két aransárga, jó vevőt tudnék . . . tudja a mellyekkel a nagyságos asszony Z . . . be szok kirándulni.

— Az én nőm Z... be szok kirándulni? . . .

— Igen ő, hiszen nem tudja, hogy már egy esztendeje itt van ismét?

— Ki van itt?

Nőm zavarban volt.

— Vagy tán titoknak kellett volna maradnia, ezer bocsánat nagysád, hogy elárultam.

Nőm pirult . . . szent isten! nőm még illy szavakra soha sem pirult el.

— Ah az én szám is eljár! — zavarát tovább szerencsétlen hirü vendégünk — semmi édes uramöcsém, semmi, mitse tartson, az egész kis ártatlan tréfa, egy kis enyelgés . . . igen egy kis revanches, tudja azon titkos menetekért, — nemde ugy édes nagysád, mellyeket keves férje N—falvára szok alattomban tenni.

Most a pirulás sora rajtam volt. Elviránál voltam, magához hivatott, tanácsot kért tőlem olly dologban, mellyet nőm előtt is titokban kívánt tartani.

Boldogtalan vendégünk végre eltávozott, miután összezavarta nyugalmaimat; a báli készülétekre szánt hét borzasztó hosszú volt, nőm folytonos nyájassággal volt irántam, mintha mitsem árult volna el Tagyfalvi úr, én . . . uralkodtam magamon és szinte nyájjas voltam.

IV.

Elérkezett végre a rejtélyes báli nap; egy nappal előbb megérkezett már Tagyfalvi Tamás úr is tisztelt családjával, s nálam magokat be is szállásolták; véle jött a hozzá egészen hasonló beszédességü neje, a majd egy öles magasságu de még mindig gyermeknadrágban szenvedő Edvina, egy félszemü szívacsarczu anyóka, az ugy nevezet dán gouvernante s ezekhez méltó ráadásul meglepetésemre, mint mondá Tagyfalvi úr, fia Oscár egy tizéves vásott suhancz, s még a család utolsó ivadéka, egy pongyolába burkolt csecsemő, a kedves kis Zalán, mint anyja nevezé, ki kedvességét ugy látszott azon szünet nélkül harsogó ordításban akará bemutatni, mellyek kiállhatatlanságával csak Tagyfalviságát győző be a nemes sarjadék, ezek késéretében egy rusznyák ivadéku inas, egy palota szobalány, s egy tót pesztonka érkezének meg ezen Fagyfalvi uramnak általa ugynevezett Hofstaatját, szavai szerint szolgálati készsége begyőzésére hozta el magával; senkinek sem kívántam soha roszat életemben, de most mégis áldottam volna azon forgó szelet, melly ezen szeretetreméltó családot a világ minden tájéka felé szétzilálta volna; nőm egyre mosolygott, s boszus kifakadásaimra röviden csak azt felelé: „Patience! ces font les fatales nuances du monde.“

Napjában százszor is rákezdte vendégem nőm Z... beli kirándulásait emlegetni, majd megölt vele, szó nélkül hagytam — tán nem egyedül nőm iránti tiszteletből, némileg tán félelemből is, nem akartam a tárgy iránt fürkésző szavat ejteni.

Az est beállt, a vendégek érkeztek, a multság általános lön; mindenki vidor-nak elégültnek látszott, csak én voltam békételen, vágy és félelem közt fogadtam a még egyre érkező vendégeket, a három meglepetésemre szánt lény kiléte kiválólag feszíté kandiságomat . . . kik lehetnek ők?! és miért kívánta érettük nőm e multságot?

Barátim egyike figyelmeztetett, hogy a szolgáló cselédség közé valami szerencsétlen külsejü egyéniség vegyült közbotránnyra; legott rendelést teendő a figyelmező után indultam, s láttam mikép Tagyfalvi vad Leporelloja zilált hajjal, borzasztóan bizonytalan fakószínű cselédkabátba feszülve, s sáros csizmákban botorkálva hor-

dozza a vendégek körül a szörpöket, s mintha a megkinálandókat az italok ártalmatlanságáról akarná meggyőzni, előttük azokat sorra kostolgotá, a kamaszt tüstént kergettem, de ő nem tágitott, urától erre kapott parancsral vértzévén magát; Tagyfalvit kerestem fel tehát, kit a tánczteremben megleltem, épen egy sereg tánczost hajtván maga előtt; kik ugy látszott menekülni vágytak a minden áron tánczosokat toborzó apa elől, kértem őt üzze el otromba emberét termemből, de ő egész hidegséggel visszautasítá kérésemet, azt vitatva, hogy lehetlen volna lelkére venni azt, mikép ő, ki annyi barátságai szivességemben részesítettik, hol némileg az ő állítása szerint igen ügyes cselédjének alkalmazásával, szolgálai készségét begyözhetni elmulasztaná; éreztem hogy türelmemből kifogytam, nem bírtam volna indulatom fékezését, ha egy idegeimre erősen ható jelenet egész figyelmemet igénybe nem vonja: nőm lépett be a terembe egy férfit karján, e férfit . . . Elek volt! . . . tehát ő érkezett meg Z. . . be? s ő vele voltak nőmnek találkozásai?! — és ő vele akart meglepni nőm! e gondolatok czikázásában előtt új neme a fájdalomnak repült keresztül idegeimen.

— Ismered őt még? — kérdé nőm tőle szavának tiszta érczével, menten minden reszketegségtől, de vonásaiban az öröm eltörülhetlen kifejezésével.

— Isten hozott Elek! — feleltem belzavaromat elfojtva — nőm ugy látszik szerelméről akar iztosítani, hogy illy meglepetést szerzett számomra, légy üdvöz házamban!

Elek kezemet megszorítá.

Nőm mosolygott s fülembé sugá: — ön csókolni való kis hamissága mellett — ismét mosolygott és ment, testvérjét mint nevezé, vendégjeinek bemutatni.

Alig álltam lábaimon, meredt tekintettel kísértem őket; a nők serege különös érdekléssel fogadá aritka szépségű ifjut; magammal is ugy tetszék, mintha Elek alakjában több vonzót találnék, mint ezelőtt negyedfél év előtt, hogy utoljára láttam őt, gyönyörű arczéle alatt több nyugodtság, mozdulataiban férfiasb komolyság, egész valóján több szilárdság kifejezése tünt fel.

Elvesztem! ha ez ember belvilágának valódi kifejezései e küljellegek! ha ez ember szive annyira szépült, mint önmaga, nőm irántai szerelmét nemesak hajlama ösztönzendi, de az elismerés is szentelendi! . . . nem lenne soha üdvé szerelmemnek!

A terem ajtai ismét nyiltak: nagynéném lépett be Elvirával! nőm elejbök szaladt s kiváló öremmel fogadá őket . . . ezekből álla tehát a meglepetési háromság . . . de mi végre — kérdeztem magamban — ezek itt?

— Ugy látszik nemesak saját mulatságára gondoskodott ő nagysága, hanem férjéről sem feledkezett — susogá fülembé Tagyfalvi.

Ez ember észrevétele egy pokol világosságát gyujtá fel bennem; uralkodtam magamon, Elvirát szivesen fogadtam, de kőtlem, hogy olly mulatást okozhattam legyen neki, mint szerencsés vágytársam nőmnek; az éj borzasztó volt rám nézve, jártam fel s alá, kerültem nőmet, Eleket, Elvirát s mégis felkerestem őket, mintha a gyötörődés minden kinzó horga keblemben akadt volna meg, szenvedtem, s mégis vendégeim arczomon nem nélkülözék a megelégedés kifejezését, tettem magamat mert . . . a világ előtt nem akartam legyözöttetésem fájdalmát bevallani.

Egyszerre eltűntek a termekből nőm, Elek és Elvira, kerestem őket, egyszerre hangosb zaj üti meg füleimet, a szomszéd szobában kellemetlen összeütközés történetett, házuri tisztelnék megfelelő, oda beléptem, a vendégek összegyűlt tömege közt Tagyfalvyt látom kigyult arczczal, egy ifju emberrel vitázni.

— Semmi mentség ifjurar! — kiálta ő majd rekedésig fárasztott hangon — önnek most lányommal kell táncolni.

Az ifju ember szerényen mentegetődzék, hogy e szerencsével jelenben nem élhet, miután a félbeszakasztott négyesre mással van foglalkozva.

— Mindegy — rivalga újra Tagyfalvy — Edvinám táncz nélkül nem maradhat, ön az oka hogy Elek ur eltávozott, önnek kell őt kipótolni, vagy mi kifogása lehet önnek leányom ellen? van-e szebb tánczosnő nála az egész bálban? — kiáltozá egyre a kiállhatatlan ember, a vendég kör köz kaczájára, s némelyek indignatiójára.

Hogy engem megpillantott, hozzám fordult: — Jó hogy jön uramöcsém, én lányomat Elekkel lefoglalom, a táncz kezdetik, s ő sehol, én megakasztom a tánczot, mert Edvina lányom, ön multságának gyöngye, csak nem ülhet egész francia alatt, ez ön multságának szégyenére vált volna, keresem a tánczost mindenhol, sehol nem lelhetem, s ime csak most tudom meg, hogy ezen ur itt Elek barátja, őt egy titkos légyottra hivta el; mi természetesb, hogy most ő álljon helyt.

Mintha parázson álltam volna, átkoztam sorsomat, ki ez embert kinzásomra nyakamba vetette, a botrány elkerülése végett legeszélyesbnek gondoltam a bősziült apát lecsilapítani, s azért magam voltam magamat feláldozandó a négyesre.

— Ez már más uramöcsém! — szólt békülve a kiállhatatlan vendég — ez már szép, deli öntől, ön valódi gentleman.

A zene szólt, Tagyfalvi fülemnek hajolt — Ez már nem szép Elektől ilyenkor rendezvouskat, s titkos rendezvouskat tartani, s gondolja kivel? ő nagyságával, a házi asszonynyal.

— Uram! — kiálték fel indulattal.

— Parole d' honneur — ugy van uramöcsém, együtt vannak a hálószobában, enmagam láttam őket.

Mintha a menny villáma sujtott volna le mellettem, kábultam, féltem, hogy eszméletem elhagy, most egy hangos női sikoltás ébresztett fel, Tagyfalvi előttem kezeit csapta össze s felkiálta: ah bete! kétszáz pengő forintomnak vége van!

Hátra tekintettem, Edvina kisasszony ájulva hanyatlott le, előtte tátott szájjal állt apja igen dicsért inasa, ki egy egész tálcza limonádát ürített volt Tagyfalvi ur által kétszáz pengő forintra becsült selyem ruhájára.

Ezuttal ugyan az ügyetlenség egy kellemetlen táncztól mentett meg, melyet helyzetemben nem birtam volna bevégezni, mégis kitör indulatom, utánam szólítám a cselédet, s dolgozó szobám benyitójába csaltam, s ott az ajtót rá zártam, nehogy más oldalról kimenekülhessen, a folyósóra vezető vasajtót valék szinte bezárandó, midőn hálószobája kulcslyukán gyertyafény sugárol ki, a szoba csarnokába léptem, nóm szavát hallottam:

— Atyád emlékére szólítlak fel, esküdj örök hűséget!

És Elek ünnepélyes hangon esküvék: — Ugy áldjon meg atyám szent árnya, mint miként halálomig hű férjed leendek!!!

Izgatott kedélyemre ez végsőapás volt, erőm elhagyott, összerogytam, mire ismét eszméltem ágyban leltem magamat, orvosok környeztek ágyam mellett, nóm becsett halvány alakja; megpillantására ismét elborult önérzetem, mire ismét érzékeimmel birtam a környező orvosokat láttam, de nóm helyén volt nevelőnéje ült.

V.

Nőm volt nevelőnéje ügyes tapintattal kivéve belőlem, hogy lassanként mindazon körülményeket bevalljam, mellyek a báli estén, mint viharviselős felhők fejem felett összetorladoztak, hogy végre tultelt villámaikat reám szorják; egészségem napról napra inkább megérkezett, nőm is meglátogatott; nem tagadhatom, látása vérfa-gyaszító emlékeket idézett elő, s mégis örültem látogatásának; nem tudtam összeilleszteni őszinte nyájas szavait a történetekkel; . . . tán nem csak házínói tiszte, tán némileg vonzalma is hozta őt betegszobámba?! . . . az ember szereti magát csalni, s örömben fájdalmat, fájdalomban örömet keres.

Orvosaim tökéletesen felszabadtottak, ekkor nőm egyedül jött szobámba, arca komolysága sejteté, hogy viszonyunkat közelebről érdeklő tárgyáról akar velem értekezni.

Szótlan ült le mellém, én elfogultan üdvözlém őt, két levelet von elő vele hozott tárczájából, s ezek egyikét átnyujtá e szavakkal: olvassa ön, nevelőatyám vég-hagyománya.

A levél így szólt:

„Reszkető kézzel írom e sorokat, mert életerőmet már a halál zsibbasztja el, csak szívem áll még menten, mint egy küzdő fellegvár, körülvéve az enyészet ostromló táborától, dobbanásai még szabadok, s azok mind te érted és ő érte, hisz egyetlen gyermekem — emelkednek; s tietek lesz az utolsó, melly az élethalál tusában meg-mozszant; . . . ne feledd el szerető atyádat, ki téged haldokolva áld! Isten veled édes leányom! te voltál főboldogságom, te voltál“. . . .

— Hagyja ki ön, mi most következik, egész idáig — közbeszólt nőm; a levél végső soraira mutatva, én engedelmeskedtem s kihagytam azon sorokat, mellyek a mennyire egy futó pillanat által kivehetém, nőm dicséretére voltak írva, a végzavak ezek voltak:

„Elek jövődjéje aggaszt, nem aggasztana ha rég táplált ohajtásom már teljesült volna; gyermekem! én szivedbe láttam, te hálából akarod magad feláldozni ohajomnak, ez áldozat sokkal nagyobb, mintsem hogy elérne a hála oltárán, én szeretem fiamat, de imádom boldogságodat. . . s illy férj téged nem boldogíthat! . . . de ne szünj meg soha testvére lenni, ne hagyj el őt soha, csak te vagy még képes egyedül őt megmenteni, ha lelke rejtekeiben a javulás magja még felsarjadozhat, s lényében szét-ágozhat, te egyedül gyógyíthatod meg őt. . . légy testvére, légy nemtője, ne hagyj el őt soha, ősz apád kér, kinek most csordul ki szemeiből utolsó könye, s e köny a hála záloga előre is teneked gyermekem, én bizok benned, fiam nem fog elveszni! Isten veled édes jó gyermekem!!!“

Nőm megindulva volt, s a másik levelet nyujtá át.

A másik levél Elek írása volt, mindjárt atyja halála után iratott; ebben Elek nőm kezét kérte meg.

— És ön nem fogadá el ajánlatát?

— Visszautasítám. . . .

— Őt szereté, mégis az én kezemet elfogadá ön?

— Szerelmemet csak tisztelet ébresztheté fel, tiszteletemet Elek nem birhatá—s szerelem nélkül férjhez nem mentem volna; csak áldozatból.

Míntha az ég karolt volna fel, feledtem minden szenvedést, lelkem örömrásban

fürdött — milly botor az ember! egy örömköny elmossa évek gyötrelmeit, de a jelen boruján átsugárzanak az elhalt szép idők emlékei.

— Ön tehát nem szerette Eleket és most sem szereti őt ?

— Elek nagyban változott — felelt nőm higgadtan.

— És így ?

— Nehány percznyi türelmet még, mindent elmondandok.

Zavarban voltam, remény és félelem tünődései közt, nőm a szünetet megszakítá :

— Elek átka volt, hogy véle korán tudaták egykor öröklendő roppant vagyonát, kicsapongásra hajló indulatait atyja jósága nem bírta fékezni, de annál inkább tüzelek azt önző környezete hízései, s éleszték benn a büszkeség kores elfajzásait, ő fáradság nélkül fényelni kívánt s féltette képzelt uralmát, s ezért gyűlölte Ákost, kit szelidsége miatt inkább kedvelének, s azért kívánt engem birni, mert félt, hogy Ákosnak szánt nevelő atyám, kit szeretve becsült. Elek atyja halála után nagyban folytatá pazarlásait, s mindegyre rohant inkább végveszélyébe, miután birtokaim nekie biztos jövedőt ígértek, annál inkább, minthogy biztatásommal reményét nem veszté el soha ; — Én töle e reményt is elvevém, én ön nejevé levék !

— Hogy őt pazarlásaiban megakaszsa ! — kiálték fel szörnyen csalattatva előbbi korán képzelt boldogságomban.

— De őt többé nem menthetém meg — folytatá nőm tovább nyugodtan — mert hogy ön tölem elbucszott, Elek tönkre volt téve, én Berlinből a végből kívántam egy félreeső falusi jóságomba vonulni, hogy az Elektől elcsábitott szegény lányt odavigyem, s ott jegyesével kibékítve őket szerencsésé tegyem, azonban a sors más végzett, midőn a lány lakába léptem, halálravatalon találtam, a lány feleszmélve megesalattatási kábultságából, kétségbeesve a halál karjaiba hult, a tetem fejénél a kézműves keresztbefont karokkal meredten állt, a tetem lábánál Elek térdepelt s fájalmában haját tépte.

A roppant elpazarlott örökség árán egy meggyalázott lány halálát, egy öreg anya tébolyodását, egy becsületes ember szívfájdalmát s becsületvesztését vásárlá, a bánat sötét fejét emelte fel keblében, s szívébe vájta kinzó körmeit, megutálta önmagát, megátkozta életét.

A halál üdv lett volna szenvedéseire, ezt a kézműves felfogá, s boszuját elhalasztá.

Én eljöttem, hogy ön nejevé legyek ; de mielőtt Némethont elhagyám Elekről kelle gondoskodnom ; egy vasáru gyárt vásároltam, mellynek igazgatását a derék kézművesnek adám, Elek mint könyvvívó itt keresé mindennapi kenyerét. Elek megváltozott egészen, elpazarlott ifju éveit visszaszerzendő a legszorgalmasb lón, idejét megosztá foglalatossága, és gazdasági tanulmányok közt, a kézműves áthatva Elek magaviseletétől, megbocsátott neki, egy év mulva gazdasági intézetbe ment tanulni önszereményéből ; én a gyárt a kézművesnek bérbe adtam, ki most is gyarapszik szorgalma után. Ismét egy év mulva Eleket visszahívám Magyarhonba, s ön tudta nélkül megvásárlott Z jóságot igazgatása alá adtam, többször megleptem őt működéseiben, de mindenkor csak sikeres ernyedetlen fáradságát láthatám . . . örülök, hogy nevelő atyám végkérését teljesíthetém, ő nem csalatkozott bennem ; oh ha ilyen lett volna Elek atyja életében !

— Ön akkor most nem volna elégedetlen, ön nemde nem lenne az én nőm — vetém közbe keservvel.

— Legalább nem állnék utjában ön boldogságának!
 — Az én boldogságomnak?! Köszönöm, hogy jól értelmez, hogy ön felfogja fájdalmam valóját, igen asszonyom fáj, hogy én miattam most ön gátolva van Elek javulását megjutalmazni.

— Ön szives sajátomat magáénak vallani; mondja meg ön, nem én vagyok-e a gát Elvira és ön között?

— Nem értem önt?

— Még mindig öt szereti ön!

— E szemrevetésnek soha nem adtam jogot nőmnek.

— És ha mégis . . . ön Elviránál volt titokban?

— Ó kért engemet, hogy titokban tartsam bizalmát.

— És én mégis mindent tudok, ő Elekkel többször találkozott, Elek szerelemről szólt, Elvira előbb ön tanácsát kéré ki, ön tanácsa úgy hangzott, hogy Elek reményétől elesett . . . ön nem tudna megbarátkozni azon gondolattal, hogy Elvirát más érfü bírja, ha mindjárt ez öntől, mint férjtől félt vágytárs lenne is.

— Elvira Elek jelleméről kérdezősködött, én nem tudtam ittlétét, annál kevésbé változását, életét csak a berlini eseményekig ismertem, s így mint becsületes, ember másképp nem tehettem.

— És most akarja-e ön boldogítani Elvirát?

— Igen.

— Akarja-e boldogítani Eleket?

— Igen.

— És akar-e ön boldogítani engemet?

— Igen asszonyom!!

Nőm egy irományt vőn elő, s kért, irjam alá.

— Mi ez?! — kérdém felkiáltva, s Eleknek a báli éjkor hallott szavai hangzottak fülembé.

— Ön válni akar tölem asszonyom, nemde ez elválási egyességlevél? — szemeim elhomályosultak, a papir tartalmának betűi összefolytak előttem.

— Irja ön alá! — kéré nőm — ha a nevezett háromnak boldogságát akarja.

Elsápadtam, küzdöttem enmagammal, s végre győztem . . . az okmányt aláírtam.

— S most ön szabad asszonyom!

Nőm rám nézett, mintha inkább az elrémültség, mint az öröm kifejezése lepet volna el arcját, s hebegve kérdezé — mit akar ön Elvirával?

— Volt ideje, hogy szerettem őt forrón, de ő csak szívem érzékeit birta elragadni bájaival; ön iránti szerelmem ön lelki nemessége emlőjén nőtt fel, minden év minden napja közelebb vezetete ön keble templomához, a valóság volt vezetóm, az elismerés volt pályám gyümölese, igen asszonyom, ki önt egyszer úgy szerette, mint én mint becsületes ember többé nőt, ki hajlam után sovárg, nem boldogtalaníthat. Sokkal izgatottabb kedélyben vagyok, mintsem itélni merészelnék most ön eltökélése felől, tán higgadtabb lelkülettel még fájdalmam sem fogja a helyeslést öntől megtagadni; de annyit őszinte mondhatok, hogy ezentul örökre beborult éltém napjait egy vándor csillag fogja felderengetni, s ez azon ragyogó öntudat, hogy hol szerelmemmel önt boldogítani képes nem voltam . . . enálzozatommal mégis ön boldogításához járultam.

Nőm arcán az öröm felmagasztalása fénylett, mindkét kezét nyújtá, s felkiálta:

— Nézze, mit irt ön alá?

Remegve olvasám az iratot: megegyezésem volt Elvira s Elek egybekelésére.

— Mi ez?! tehát ön nem akar tölem elválni.

— Csak a halálban!

— És ön szeret engem?

— Mindig, és csak téged szerettelek!

Lábáihoz akartam borulni, de ő nem engedett.

— Nem tudnám szeretni a férjet, ki az uralomvágy lépesőin akarna zsarnokul felémbe lépni, nem tudnám szeretni a férjet, ki szenvedélye gyávaságában csuszna lábaimhoz, a szívdobbanások legközelebb találkoznak, ha baráti kebel hajol baráti kebelre.

Nóm keblére borultam, ajk ajkon csüngött, s a lélek a lelket ölelte.

— És miért titkolád mindezt eddig előttem, miért...?

Nóm ajkaira tévé ujjait...

— Mert neked nem csak szép jelent, de boldog jövődöt akartam alapítani.

— Nem értelek ismét!

— Mert te csak férfi és önző vagy! nóm leült s némileg felvilágosított: Ő csak engem szeretett, első találkozásunk óta feltüntem neki, s mindinkább megnyertem hajlamát, mit ő, tudva Elvirávali viszonyomat, magába fojtott, ő nem fogott volna atyja kérésére Elek jegyesévé lenni, ha én nem lettem volna Elvira jegyese. Egybekelésünk előtt értesítettett Ákosnak elkerülhetlenül bekövetkezendő haláláról, ő félt, hogy szerelmem Elvira iránt újra ébredni fog. Ő ismerte lelkületemet, jól tudta milly hatalmas tényező nálam az akadály!... milly rabja vagyok külérzékimnek, ő jól tudta milly hamar lefolyik az érzelmek korszaka, ha akadályok nem elevenítik fel, vagy ha a nő nem elég ügyes elegendő érdekltséget tartalékban visszafogni; a nő, ki magát férjétől egészen kitalálni hagyja, s újabb érdekeket teremteni nem képes, majd hamar közönyössé váland, s tán unalmassá, mint megunnánk az eget, ha soha felhője nem volna, az időt, ha soha tavasza és tele nem volna, megunnók az örömet, ha mosolyát tőlünk soha el nem vonná. Ő elvonta figyelmemet az egész világtól, hogy buvároljam keble kincseit s végre megismerve őt, nélkülözhetlenné váljék előttem birhatása. — Illy költői lelkek lengék szoktak lenni — szolt ő. — De illy okos nők elveszik szárnyaikat — feleltem én.

— S miért békítél ki mégis Elvirával? — kérdezém őt.

— Mert őt gyülöléd! a gyűlölet veszedelmes a szenvedélyek hintadeszkáján együtt ülnek, majd az egyik, majd a másik lebbenik fel; közönyössé akartam őt tenni, s ehhez a kibékülés utját kelle választanom.

— S miért volt a báli est?

— Hogy Eleket s Elvirát összehozhassam, mi sikerült is, mert Elek örökesküt vallott Elvirának hálószóbamban.

— Tehát neki?!... és én elájultam és... s ennek Tagyfalvy oka, nem veszem el eszméletem, ha ő agyon nem kinzott volna.

— Bocsáss meg neki, lám én köszönettel tartozom neki, a báli esten csak én fogtam volna neked begyőzhetni, hogy szeretlek, de a közbejött esemény engem is megnyugtatott, hogy még nem volt korán ebbeli felfedezésem előtted!...

Most már nem sikamlík ki többé nóm karjaim közül, de azért mégis érti ugy intézni dolgát, hogy majd mindennap újra kell kezdeni nála az udvarlást és én szive-

sen teszem, mert meg vagyok győződve, hogy valódi házi boldogságot csak a k o s
nő szerezhethet.

VIDÉKI DAGUERROTYPEK.

LAUKA GUSZTÁVTÓL.

IV.

Az irnok első szerelme.

Lerázva az iskola porát, haza jő testben és lélekben gazdagon. Szép emlékekkel a multat érdeklőleg, felséges reményekkel a jövőbe. Mintegy félévig olyan semmi, a miből minden lehet. Úratyja a compas, melly az élet tengerén irányadólag vezérli. Atyja urodalmi ispán volt, ő irodalmi irnok lesz, ha beveszik, minthogy pedig atyja iránti tekintetből beveszik, eléri az időben vágyai ne továbbját, s mint ujdonsült irnok elfoglalja az új állomást.

Magasabb vágyak pár évig nem háborgatják. Benső nyugalommal szántat és vettet; benső nyugalommal arattat; a lélekországának béke égálja alatt lovagol, kártyázik, kuglizik és szeret. Mert meg van sorsával elégedve, boldogabb az inspec-tornál.

Minő boldog, ha pitykés reklit és sarkantyus csizmát csináltathat.

Minő megelégedett, ha a rajthuzli feszesen áll.

Ünnepnapokon, midőn az aconomia ruralis pihen, kurta neki a falu, szük az utca.

Szinte kiugrik bőréből, ha a főtiszt ebédre meghívja.

Magasra néz, midőn a magyar béres úrurfinak, a svábkerülők herrurfi-nak, az oláhkondások domnuleurfinak czimezik. Csak a szolgálok és szoba-leányoknak Gyuriurfi, de ez édesen hangzik, mint a katárzeltli.

A fehér köpenyeg, karikás, és csákány a nem nélkülözhető tárgyak közé tartoz-nak. A forhemedli, és forhemedli gombokért is sokat áldozik. A selmeczi pipa és se-lyamszegélyzetű kostök, a jobb izlés sokat mondó czégerrei.

Későn fekszik, korán kel. Különbben az inspector sonoprophicája szerint semmi sem lesz belőle. Az inspectorok praxisból tudják, hogy az irnok kevéssel több a semminél.

Minden ünnepnapon eljár az egyházba, részint hogy imádkozzék, részint hogy új kaputrokját bemutassa.

A hajdu, béresek és kocsisok nagy tisztelettel viseltetnek iránta. Az említettek nejei iránt nyíjas és leereszkedő. A mellyik urodalmi tisztet bátyámnak nevezheti, az olyan rendkívül kedves embere, s az olyanról magasztalólag órahosszat elszónokol.

Leszámítva azt, hogy folytonosan a más dohányzacskójából dohányzik, sőt hogy ollykor ollykor a hosszúsáru cseréppipákat haza is szállítja, visszahozhatatlanul, a legjámborabb ember a világon, sőt kimerem mondani: ártatlanabb is.

Minden irnok életében nevezetes napok: a névnapok, születésnapok, karácsony éjszakája, újesztendő első napja, egyházünnepek, szüret, dézma és lakodalmak. Ilyen napokon azután iszik és eszik, a nélkül hogy egyetlen garasába kerülne.

Legjobban irtózik a próbáktól, beméréséktől, inventatióktól és sessióktól. Illy esetekben mocczannia sem szabad helyéről, s nemesak minden hiányokért felelőssé lesz, ha távozik, hanem még személyes szabadságát is kockáztathatja.

Ha ispán mellé van rendelve, főteendői közé tartozik az ispánné kegyeit megnyerni és biztosítani, kinek azután formáserint udvarolgat is; — a tisztartóné az udvarlást el nem fogadja, a tisztartónénak elég, ha az aprómarhák és cselédek feletti felügyelést elvállalja; az inspectorné kegyvesztés alatt számol a kézsókolásra, s az e nyomon eredő bizalom alapján megkínálja az irnokot a pincze és padlás kulcsaival.

A mellyik irnok olykor főnöke gyermekivel játszik, sőt a kedves szopós egyetlent megringatgatja, abból mielőbb ispán lesz.

A mellyik irnok alkalmazni tudja magát, a boldogabb halandók közé tartozik.

No de mindez nem tárgya leírásunknak; hogy kitűzött tárgyunk mellett híven megmaradjunk, az irnok első szerelmét kelletik jellemeznünk.

A millyen boldog lehet egy irnok, épen olyan boldogtalan lehet szerelmének tárgya, azaz: választottja. Tíz, tizenkét éven keresztül várakozni, míg irnokból ispán lesz, nem nagy szerencse, de nem is nagy boldogság.

Mint hogy az irnok nem igen mászkálhat el állomása helyéről, szerelmet a közelben keres, és szíve választottját rendszeren állomási helyén fel is találja. Az ispánoknak, tisztartóknak, számtartóknak sok gyermekük szokott lenni, e sok gyermekek közül, egy lánygyermekben előáll az irnok kebelválasztottja is.

Csak elő kell annak állani, hogy az irnok haladóktalanul szemügyre vegye, alkalmasnak találja, kiválaszsa, beleszerelmesedjék s a legközelebbi ünnepnapon meglátogassa.

Oh a kisasszony igen kedves, igen szeretetre méltó, ártatlan, de együgyű is. Ha Lujzának hívják Pujczának, ha Antonjának hívják Tusinak, ha Miminek hívják Munzának, ha Eufrosinának hívják Truskának szokták a család körében nevezni. Az irnoknak, ha boldogulni óhajt, meg kell tartani e szokásos elnevezéseket, sőt még a kiejtésekre is vigyázni kell, ki Munza helyett, quo fato Munczát mond, olyat bukott, mint Blanqui Louis Napoleon alatt.

Az első látogatáson képtelenül szerény az irnok, s két tányér aluttej is örömmest megeszik, csak hogy a confortot ne sértse. A mamának kezét csókol, segít ribizlit szedni, a tatának tüzet ad, sőt a pipát is örömmest megtölti. A kisasszonynak legfelebb ennyit mond: szép idő van; vagy: hogy méltóztatik mulatni. Elmentekor kezét csókol a mamának, meghajtja magát a tatának, a kisasszonyra egy méla pillanatot vet. Illy esetben azután a család így szokott nyilatkozni:

György vagy Jankó solid fiatal ember.

S György vagy Jankó bizonyos lehet benne, hogy másodszeri látogatásakor ki nem lökik, hanem szívesen fogadják, és ismét megkínálják aludttejével.

A második látogatás ismét aludttejével kezdődik, a szokott csókolások, hajlongások és méla pillanatvetések között végződik.

A harmadik látogatásnál az ifju kissé jobban neki bátorodik, a lányka jobban olvadoz. Hacsak lehet „négy szemkőzt“ keresnek, s az andalgókra vigyázó, még ilylyesmit is hallhatna „szeretem nagysádat.“ A lányka lesüti szemeit és elpirul. Az ifju este távozik, lenyugszik, de nem tud aludni.

A harmadik látogatás már némi kis gondot ad a szülőknek, s utána tanácskozni kezdenek.

Fiam én e látogatásokból semmi hasznot sem látok leányom számára. Munza 16 éves, ha Gyurira vár, 28 éves leend, mikor férjhez megy. Gyuri hálát adhat istenének, ha 12 év múlva ispán lesz; okoskodik a mama.

Igaz angyalom, igaz! Nem is úgy tekintem én Gyurit, mint Munza leendő férjét, hanem mint olly ifjut, kinek társalgása leányunkra nézve jótékony hatást gyakorol. E társalgás következtében elveszti Munza a félénkséget; könnyüséget és simaságot nyer, s midőn a valódi udvarló előáll, a szilaj bártortalan leánya helyett, egy a convenience és etiquette szabályai szerint kiképzett leánykát fog találni; válaszol a papa, s azzal tanácskozását befejezi.

A negyedik látogatás már szebb reményekre jogosítja a szeretőket; kiszöknek a kertbe sétálni, s ott a zöldelő lugas árnyaiban, a kenderke és csiz csattogásainál egymás kebelére omlanak, vallomásokat cserélnek ki s örök hűséget esküsznek. A leánya kissé még mindig félénk és tartózkodó, az ifju, jövőjét érdeklőleg olly nagyokat hazudik, mint a Mont-Perdu.

Szeretlek ezen és a másvilágon Munza.

Én téged örökkön örökké Gyuri!

Apád sokat eszközölhet, hogy mielőbb ispánnak nevezzenek s oltárhoz kísérhesselek.

Térden állva fogok előtte rimánkodni.

Kárhozzam el, ha megcsallak!

Ugy lássam a menyországot, a mint szeretlek!

Az ige testté lön. A szeretők egymásról emlékezve alusznak el s ébrednek fel. Az irnok köteményeket s regényeket kezd olvasni, s a mellyek bírószeke előtt meg állhatnak kiválogatja; aláhuzásokat tesz a kiválasztott könyv sorai között, s csak akkor, s csak úgy nyújtja át kedvesének. Munza reggel és alkonyatkor a kertben hársfa lomb alatt olvas, sohajt és énekel. György künn a mezőn ábrándozik, irónjával a naplóba jegyzeteket tesz, virágokat szakaszt, koszoruba köti, s Munza reggel fris koszorút talál a hársak alatt. Megtörténik, hogy a dagadó kebel sorokba foglalt érzelem-virágmagvai, a gazdaszati naplóban alkalmatlan helyekre vettetnek et, a miért többször abban illyesmit is olvashatni:

A luczerna még nem száradt meg

Oh Munza Munza

Nedves a korparét

Egyetlen reményem, aligha el nem rothad

A takarmány.

Üdvem Munza 15-kén megellett a kancza.

Az igaz, a valódi szerelem bátorságot önt a legfélénkebb kebelbe is. György urfi neki bátorodik, s minthogy pénze mentül kevesebb van, egy elnyütt rajthuzliért éjjeli zenét csináltat kedvesének. Munza felébred, meghallja a zene demonstratiót, s a nagy boldogságnak miatta háromszor fordul meg ágyában, s tizenháromszor sohajt. A tata ellenben felkél, kimegy inexpressiblében az utcára, az irnokot lehodja, a cigányokat pedig elkergeti.

Ha az úr még egyszer czinczogatásaival felveret álmomból, eltiltom házamtól.

Az irnok a legközelebbi látogatáskor a háziúr által e szavakkal fogadtatik, Munza részéről azonban egy csókkal jutalmaztatik.

E boldogító viszonyt többnyire a hetes szokta elárulni, ki a kertben rajokat les.
A mama dühtől szikrázó szemekkel figyelmezteti tatát a merényre.

Tíz esetben egyszer megtörténik, hogy az irnokot a szülők is kedvelik, s mint ollyat pártfogolják, akkor azon biztosítás mellett, hogy mihelyest állomást nyer, a kisasszonyt oltárhoz kísérendi, az irnokból csakhamar ispán lesz.

Kilencz esetben az irnok elszakíttatik szerelmétől, áthelyeztetik más állomásra, s mint megjegyzett gonosztevő mindaddig irnok marad, míg kebellángja tökéletesen ki nem aludt. Innen magyarázható azután az, hogy a vén irnokok sohasem szeretnek.

A leányka mihelyt férjhez mehet, feledi a pásztorórákat, a hőst, s annak feneketlen szerelmét.

Könnyü feledni ispánnának az irnokot.

BUDAPESTI HIREK.

⊙ Mult szerdán ő cs. kir. fensége, legkegyelmesebb kormányzónk, Albrecht főherczeg, délután megérkezvén fővárosunkba, este váratlan megjelenésével örvendezteté meg nemzeti színházunk közönségét, melly örömét a közönség általános és szűnni nem akaró éljenzésben nyilvánítá; a magas vendéget eltávoztakor is hangos riadallal kíséré a rögtönözve kivilágított oszlopcsarnokig.

⊙ Pénteken újlag szerencsések valánk ő cs. kir. fenségét színházunkban tisztelhetni, s ma vasárnap, legmagasabb kívánatára Hunyady László dalmű fog előadatni, mellyet ő kir. fenségeik, Lajos bajor királyi főherczeg és Erzsébet főherczegasszony is jelenlétükkel szerencsésítendnek.

* * * Tegnap lépett fel színpadunkon először Oliva Pepita, spanyol nemzeti táncosnő, egész jövedelmét a városi szegényeknek szentelve. Ezen kívül még öt előadáson fog vele élvezetkedvelő közönségünk találkozhatni.

* * * Szini ügyek. Kaczvinszky dalszínész társasága Brassói vendégzerepléseit befejezve, Bukarestbe fog lerándulni, hová a legkedvezőbb meghívásokat kapta, s csak tölre jó vissza Kolozsvárra. Nagy-Körösön Kétszeri szintársulata élénk részvét mellett működik. Hetényi társulata Szegeden még folyvást osztatlan tetszésben részesül; a tovább utazni kényszerült német szintársulatnak e jeles collegák adának 200 pftnyi uti költséget. Ira Aldridge már elutazott Latabárhoz Sz. Fehérvárra, Kassára nagy érdekléssel váratik. A miskolczy színházépület a részvényesek által átadatott a városnak. Feleki megérkezett Debreczenből, hol Csabay társulata a lehető legroszabb részvétnek örvend, annyira hogy előadásait kénytelen volt abbahagyni. Vagy a tapló, vagy az aczél roszt.

* * * Irodalmi hírek. Megjelent g. Andrássy Manó utazásai Keletindiákon, pompás nagy folio kiadásban, remek színnyomatokkal s a szövegbe nyomott fametszvényekkel, miket Riedl, pesti művészünk készíte. A kiállítás pompája méltó dicséretére válik Emich G. könyvnyomtató intézetének. — Megjelent s elemi iskolai tanulmányul ajánlható: „Nőtan, avagy asszonyi hivatás tudománya, írta Kálniczky Endre, losonczy evang. tanító. Ára 10 pk.“ — Megjelent: „a földrajz elemei az algymnasium és ipartanoda első osztálya számára, írta Bazisfalvi István a rosnyói ág. hit. ev. gymna-

siumban rendes tanár." E jeles iskolai kézikönyv Geibel Armin bizományában kapható 24. pkrért Vas Gereben Parlagi képei Drezdában fognak német fordításban megjelenni.

** A budai hegyek közt az ugy nevezett Sachsenfelden egy sváb földműves kutató ásván a leggazdagabb érces forrásra akadt, melynek lágyító ereje sokkal hatályosabb bármely külföldi ásványviznél. E víz jelenleg vegytani vizsgálat alatt van. Remélhető, hogy néhány év alatt kellő hírré fog emelkedni.

> Mult csütörtökön sok szép olvasónénk nevenapja, kisasszony nap volt — és Budán a „Mária Einsiedel“-ben bucsu. Vidéki olvasóink a sok bucsujelentésünkből még utóbb azt fogják gondolni, milly ajtatos vagy épen vakbuzgó az a fővárosi nép! Pedig az ilyen bucsu csak alkalmul használtatik, hogy boldog, boldogtalan, mesterlegény, mesterinas, szolgáló, szakácsné, családapa egész udvarával, a nem családapa kedvesével, vagy ha ez hűtlen lett, akkor egyedül — reggel kivonul a nevezett bucsuhely vidékére, a budai hegyekbe, letelepül egy terepélyes fa vagy bokor árnyékába, ott elköti ebédét, mi illy alkalomkor már csak szokott lenni, — aztán mulat, ki hogy tud, — de templomot vagy papot a kirándult közönség egy századrésze sem lát, pedig az illy bucsuk, kivált ha szép idő van, olly népesek szoktak lenni, hogy a sok embertől nem lehet látni a budai hegyeket. Néha megesik az a tréfa is, hogy váratlanul megered a zápor — elképzeltetni, van ekkor zavar, a megázottakat a lánczhidfőnél az itthonmaradtak gunyakazaja várja, kik ha már ki nem mehettek, legalább azt az elégtételt veszik, hogy jól kinevetik magokat.

> Londonban egy csillagász már kiszámítá, hogy a napjainkban mutatkozott üstökös átmérője 8 ezer mértföld, üstökének hossza 4 és fél millio mfd, annak szélessége pedig 250 ezer mértföld — és 80 millio mfd távolban állt, mikor a földhez legközelebb volt.

> A r a d o n a központi müegyesület, miután a kivántató 100 részvényes már kikerült, — e hó 15. egy fiokképtárlat fog megnyitvatni, mi az aradiaknak válik legnagyobb dícséretére, mi pedig többi vidéki városainknak például állitjuk, hogy pártolják a honi müvészetet úgy, mint az aradiak.

> Erdélyi János jeles aestheticusunk második házasságra lépett.

> Az olcsó könyvkiadó társulat a Rokus kórháznak ismét 114 és a városi szegény háznak 37 kötet könyvet ajándokozott.

> B o g á c s K á r o l y, szegedi asztalos az örökmozdonyt feltalálta, és jelenleg itt Pesten annak elkészítettésével foglalkozik. A gép vasutra leend alkalmazva, és reméljük, nemsokára már próbautat is teend.

> M a d r i d b a n a protestansoknak temetkezési hely engedtetett, tiltatik azonban oda templom vagy akárminemü imahely építése, valamint halottaik szertartásos kikísérése is.

> A vakok intézetéből kikerült több növendékek a pesti egyházkerületben mint orgonisták alkalmazást nyertek.

> P e p i t a O l i v a tiszteletére elmenetelek az Europa szállodában tartandó fényes tánczestélyt terveznek tisztelői.

> A város ligetben félbenálló Hermina kápolna a városi hatóság által kiépítetni szándokoltatik, minek előmozdítására a városligetben f. h. 18-ára nagy népünnep terveztetik.

> Mult vásárunk a központi müegyesületnek 53 új részvényest gyümölcsözött.

> A czepléd-félegyházi vasutvonal mult héten már megnyitott kecskeméti atyánkfiai nagy öröme; esztendő ezkor már alkalmasint a debreczeni vonal is készen lesz, hanem mi lesz akkor aztán abból az országirü nagy sárból!

> A dunapart építését végre valahára csakugyan mégis megkezdik, de megjegyezzük, hogy csak a pesti oldalon — a budaiak még várnak kicsit.

> Reménységben már annyi bor termett, hogy helybeli kádáraink nem győzvé hordóval, a szőlőtulajdonosok Pozsonban tettek már nagyban megrendeléseket.

> Slezák műlovarársasága jobb szárnyával, miután jól beszerezte magát utiköltséggel, Miskolczról Kassa felé húzódott.

> A kőbányai hegyeknek télen is számos lakosa szokott lenni, kik ez idén olvasó egyletet szándékoznak alapítani.

> Egyik pesti kertben egy 32 fontos görögdiunye termett, mi 15 pfton csak olly feltét alatt adatott el, hogy a kertész visszakapja magvait, mellyek minden egy szemét 20 pkrért adja el.

Horváth Döme úr, Kecskemétről, ki már több izben gazdagítá a nemzeti színház könyvtárát becses küldeményeivel, legújában ismét huszonnégy darab könyvet ajándékozott intézetünknek, mellyért az igazgatóság nevében szives köszönötét nyilváníja Pesten, sept. 3-án 1853.

Komlossy Ferencz,
nemzeti színházi könyvtárnok.

⊙ Pepita de Oliva. — Az egész város tele van e névvel, — sok más fontosabb érdekek pillanatra háttérbe szorult ez elől; illik tehát, de sőt kötelességet a napi események figyelőjének, már csak némelly különböző vélemények tekintetéből is, egypár irányzó szót a nevezett tánczosnőről elmondani

Hogy ne gondolja valaki, miszerint az elragadtatás heve szól belőlünk, azonnal ama komoly megjegyzést tesszük: mikép a mindenütt ünnepeelt spanyol tánczosnöt illetőleg jellemző vonása az a közönség nagy részének, hogy ez önmagával meghasonlik miatta, s véleményét tettel czáfolja meg.

Szóljunk őszintén, s ne ámítsuk minmagunkat. Lehetlen, hogy egy gyenge nő annyi és olly különböző koru, rendü, osztályu s rangu személyeket birjon tánczával elvarázsolni, ha ebben és egyéniségében nincs valami — a mi nem közönséges.

Mindennapi tapasztalat bizonyítja, hogy Pepita de Oliva szokatlan diadalokat arat, s rendkívüli vonzerővel bir. A nyilvános ítézet ittott fölmerülő kifogásai daczára, a magánkörökben forgó ezernyi mesés hírek ellenére, mégis mindenütt, a hol csak föllép, egész csapatok ostromolják a pénztárat, előre biztosítva magukat az általa nyújtott látvány élvezhetéséről — a színházak zsufolásig telvék minden rendü s osztályu közönséggel, s a mi legnevezetesb a nézőség nagyobb részét épen a nők teszik, kik a spanyol tánczosnő játéka fölött csaknem minden kegy nélkül pálezát törtek.

Ez lélektani vizsgálatra érdemes körülmény volna — ha nem lenne annyira természetes és könnyen magyarázható. Pepita a kíváncsiság s látélvezet minden igényeinek megfelel. Azonkívül, hogy lelkesedést bir gerjeszteni, kielégíti a gyönyörsovárgó szem leső pillanatát, úgy mint a szinpadai látvány-szomjat. Szenvedélyt, érzelmet, ábrándot, költőiséget támaszt a néző kebelében, s mindezekre a nő

természete kiválólag fogékony, s Pepita nem mulasztja el győzelmét épen legnagyobb elleneivel éreztetni. Azért ritka nő elég erős, lemondani e látvány élvezetéről; akaratlanul is vonzódik — szemlélője lenni e diadalnak, melyet a szép spanyolnő merész nemzeti tánczával arat.

A függöny felgördül . . . Pepita virág- s lombábrázoló diszitmények közt a háttér közepén áll a szinpadon — mint egy édenből levarázsolt szellem, junói báj- és méltósággal. Tökéletes idomzatu alkat, meglepő szépséggel. Innen tör elő, hévvel, mint a hegy oldalából kizajgó tűzfolyam, nemzeti tánczára.

És a déli faj — az eredeti spanyol nemzeti jelleme tükröződik előttünk e lejtésekben: a romai büszkeség, carthagói dacz és afrikai melegség — párosulva a spanyolnő szenvedélyes szeretetével s teljes önodaegeedésével!

Sokan bámulják Pepita tánczát és modorát, de nem ismerik annak alapját, mely is a fajiság, nemzetiség.

A spanyol nő kiváló jelleme: természetes kényszeretlen elevegség, mely az idegenre várázshatással bír; érzelmei frisek, vidorak s tartózkodás nélkül nyilatkoznak. Szerelemben szenvedélyesek, féltékenyek, tökéletes odaengedést igénylők, a mint ők egészen feláldozzák magukat,

Vegyétek, ez a kulcs Pepita tánczához.

Ehez járul az arányteljes alak delisége, erőtelje, kelleme, — szemének villám-tüze, mozdulatai elevegsége stb.

Művészi zománczát e táncznak — mert Pepita nem egyszerű pórtánczosnő — azon lejtések és fordulatok képezik, melyek a hódító szépségü arcz derengő mosolyával s a szikrázó szempár ígöző tekintetü fényével szövetekezve, mondhatlan bájítárasztanak a tánczosnő mozdulataira, s a nemes büszkeséget, ugy, mint az olvadó szerelmü indulatot, — a nőkebel viharzó szenvedélyességét, szellemi s érzeki világa minden színezetét s árnyalatait plastikus vonásokban ábrázolják. Vajjon mi más, keblének azon sajtyszerü — eddig nálunk még soha nem látott eleven játéka, mint nyílt kifejezése érzelmei hullámzatának? s deli fejének andalító hajlásai nem kevésbbé kecsesek mint bármely tánczművésznő hasonló mozdulatai.

Rendkívülisége egyedül tánczának azon természetiségében fekszik, melylyel a spanyol nemzeti tánczokat lejtí, azon hűségben, melylyel azoknak minden ígöző szenvedélyes és merész taglejtéseit s mozdulatait elevenen visszaadja. És e hűség, e merészség Pepitánál épen a kedveltetés azon módja, melynek határába még egy tánczművésznő sem bátorzkodott lépni. Ha ebben valami visszatetszeni látszik, az csak onnan van, mivel a tánczosnő ritka szépsége magával ragadja azonnal a képzeletet, mely egy kevésbbé szép alaknál nyugodtan s hűdegen türne bármilly kilépést a mozdulatok szokott köréből.

Nem tagadjuk, hogy a különbség például Elszler vagy Cerrito és Pepita közt nagy, — de koránsem az utóbbinak rovására. Amazok művészete elragadja a nézőt a nélkül, hogy átmelegitené, kivéve netán az ítészt, kit csak a művészet lelkesít: Pepita táncza meglehetősen kielégíti ez utóbbit nemcsak, de vele együtt az egész közönséget föleleveníti, tüzet, vidorságot önt a néző keblébe, s a gyönyörködés ösztönét, melyre minden művészetnek hatni kell, egészen birtokába keríti, hogy általa a nézőn diadalmaskodjék.

Szóval: Pepita szokatlan jelenet a szinpadon, s mint ilyen méltán feltűnő

azok előtt is, kik azt mondják, hogy nekik nem tetszik, azok előtt is, kik ezt nem mondják; s mégis csodálatos, hogy bár nem tetszik, mindenki sovárogyva siet őt szemlélni, s játéka, legalább addig míg élveztetik, a szó teljes értelmében elragadja még a legkomolyabb, legszigorubb ítészt is, ki ha aztán másképp beszél, annak ismét valami más oka lehet.

B. Á.

VIDÉKI SZEMLE.

Deés, augusztus végén.

A Kazvinczki féle szintársulat egy része folytonosan tetszéssel adja előadásait, ámbár az először föllépett tagok közül többen eltávoztak; aug. 6. „Hazatértek“ adott tömött házban. 7-én „Mátyásdiák“; 9-én „Rózsa királyné“ és pedig meglepő sikerrel; 11-én „Három mellény“ francia vigjáték, kerek összevágó előadás — kicsiny közönség. 13-án „Gritti“ került szőnyegre, a czimszerepben Ronai remekelt. 14-én „Csikós“, 15-én „Szökött katona“ adattak olly jelesen, mint még Deésen nem láttuk, mindkettőben alkalma volt kedves népszinmű-énekesnőnk Ronainénak magát kitüntetni; 18-án ó cs. k. apostoli Fölsége születése magas innepére, kétszeres világitással, mint diszeloadás a „Hűség próbája“, Kisfaludi Károlyunk vigjátéka adott. 20-án „Lecouvreur Adrienne“ nálunk először, roppant hatással, fulladásig tömött házban; 21-én „Viola“, 22-én „Liliomfi“ másodsor. 25-én „Angolul“ másodsor, ezt követte „Feledjük a multakat“, új eredeti vigjáték, irta Patáki Ferencz; lesz talán ki az utobiról, mint új műről terjedelmesebben szólанд. „Tamás bátyja kunyhója“ fulladásig tömött házban, de ki nem elégitett. 30-án „Don Caesar de Bazan“ jó előadás.

P. F.

KÜLFÖLDI SZEMLE.

— Lessing munkáit Berlinben báró Malsan diszkiadás alá rendezte, miután tiz évig folytonosan buvárkodott még ismeretlen kéziratának összegyűjtése körül, és a porosz király, meg Radovitz közbejöttével számos eredeti levél birtokához jutott.

— Hagenow mellett Schverinben építési ásások alkalmával egy ősbika roppant csontvázára találtak, melly fogyatkozásai mellett is nagy érdekekkel bir a természetbuvárok előtt, a mennyiben a már kiveszett, özönviz-előtti állatok közül valónak ismerték el.

— Természetbuvárokról levén szó, megemlítjük, hogy a halhatlan emlékü Oken ércből öntött nagy mellszobra Jénában már elkészült s a jövő év elején fog lelepleztetni.

— Glasgoban pár év előtt kísérlet történt, mikép lehetne vasból készített járdákat használni, s közelebb már Bostonnak egy főutcáját vasalták ki. A yankee mindenben legelől akar állani, s ha egy életrevaló találmány Európának köszöni lé-

telét, az oceanon túl nyugosznak, míg óriás másolattal árnyékot nem vetnek az eredetire.

— Turinban a telegraf-igazgató Bonelli, egy szövőszéket szervez villany-erőre, mely e téren a varrógép létrejötte óta legfontosabb találmánynak tartatik. Még az van hátra, hogy a lentermelést is gépek segélyével eszközöljék.

— Párizsban nagyszerű mecset épül egy temetkezési helylyel a muzulmanok számára. A költségek fedezéséhez a városi pénztár is nevezetes összeget ad. Illy tény aztán minden ékesszólásnál többet mond a kor szelleméről s a jövő kilátásairól.

— Franciaország déli részein sokat imádkoztak sőt bucsúra is jártak a szőlős gazdák, hogy az üstökös megjelenése — ha lehetséges — maradjon a jövő évre, mert néphit szerint az üstökös csillagos évben igen jó bor terem, az idén pedig kevés lesz a bor, s így jobb volna ha az üstökös a jövő évi talán erősebb termést javítaná meg. Az üstökös azért csak nem halasztotta el magát a jövő évre. Hanem hiszen néhány év mulva ismét jó bor terem, addig az ideig elég leend. A párizsi tudományos akadémia ugyanis jelenti, hogy 1856 — 1860 közt valamelyik évben látható leend egy roppant üstökös, mely minden háromszáz évben egyszer pillant a földi bajokra, s utolszor 1566-ban mutatkozott.

— Gallait történeti képfestő elhíresült műve „Egmont és Horn“ Németországban körutat tesz, s az iparkiállításban nagy tetszést arat; hanem legközelebb Münchenben a kritikusok neki mentek és elhatározták, hogy az csupán történeti arckép.

— Párizsban a festők tönkre jutnak. Egy társulat alakult 2 millio frank tökével, mely photograph muzeumot állit s a festészetnek e nemét legmagasb tökélyre akarja emelni. Először is leveteti a 86 departementnek minden városát, faluját, templomát, palotáját emléket, vidékét és mi legfőbb — minden nagy férfiát; mert természetesen: mint nálunk, úgy ott minden megyében vannak nagy férfiak.

— Blücher óriás sirköve — nagy emberekről levén szó, megemlítjük — Kriblovitzben legközelebb elkészülvén, lelepleztetett.

— Theba, e város, mely annyi dicsőségnek volt emléke, végpusztulásra jutott. Több napokon át megújult földrengések romba döntötték.

— Rómában is történt igen nagy baj. Il Solitario czimü daljáték először adatván, az elragadott közönség által szerzője 97-szer, mond: kilenczvenhétszer hivatott ki. Az nincs megírva, hogy reggel hány órájában oszlott haza a közönség. —

— Dum a Sándortól közelebb egy új vigjáték kerül szinpadra a Theatre francaisban; czime: „XIV. Lajos fiatalsága“ — A most említett színházban az egy felvonásos darabok adása eltiltatott, miután azok a kormányrendelet szerint ezen intézet méltóságával össze nem férnek.

— Párizsban az olasz operát felbomlás fenyegeti, miután Cert az igazgató, vagy a kormányi segély fölemeléseért vagy elbocsátásért folyamodott, s az első határozottan megtagadtatott.

☞ Jelen számunkkal küldjük szét az előfizetési íveket a Délibábra.

FELELŐS SZERKESZTŐ
TOLNAI GRÓF FESTETITS LEO.

PEST, 1853.

EMICH GUSZTÁV KÖNYVNYOMDÁJA.

g. Jeleni helyett
1853. 11. 11. 1853. 11. 11.

Előfizetési értesítés!

A'

DÉLIBÁB,

s z é p i r o d a l m i é s m ű v é s z i l a p

jövő **NOVEMBER** és **DECEMBER** hónapi folyamára, mely idő alatt fog közölni **JÓKAI MÓR** legújabb történeti **REGÉNYE:**

A BALKÁNI HARCZ,

„képek az 182%-ki orosz-török háboruból“ külön előfizetést nyit helyben **2 ft**, postán küldve **2 ft 36 kr. p.pénzben**. Minden hónapban **2** párisi divatkép-melléklettel.

Pest, october 22-én. 1853.

A DÉLIBÁB nemzeti színházlapp szerkesztősége.

Megjelent és **EMICH GUSZTÁV** nemzeti könyvkereskedésében (uri- és kigyó-
utcza sarkán) valamint minden hiteles könyvárusnál kapható :

M A N U A L E

MUSICO-LITURGICUM

(**KARÉNEKES KÉZIKÖNYV.**)

usum ecclesiarum cathedralium et ruralium, complectens Antiphonas, Hymnos, et Responsoria
l Processiones et solennes Benedictiones; item Hebdomadam Sanctam; Psalmos et Hymnos ad
esperas etc. etc. partim cum Cantu gregoriano, partim figurati a quatuor vocibus, partim
iorali populari comitante Organo **JUXTA RITUALE, MISSALE ET BREVIARIUM ROMA-**
UM SPECIATIM PRO Chori Regentibus, Organocedis, Cantoribus ruralibus, Seminariis, et
aeparandiis CUM ADJECTA BREVI AD CANTUM GREGORIANUM ISTRUCTIONE ELA-
DRAVIT ET EDIDIT FRANCISCUS ZSASSKOVSKY, Regens Chori Metropolitanae
clesiae Agriensis, et Professor Musicae Instituti Praeparandorum; R. Societatis Pra-
sis Promovendae Musicae Sacrae et Academiae Sophinianae Cantus membrum. (EDI-
TIO LATINO-HUNGARICA.)

Nagy 4-edivrében, **237** lap, igen csinos kiállítással ára füzve **4 ft. 30 kr. pp.**

Legujabb, vegyes tartalmú, magyar könyvek!

EMICH GUSZTÁV

nemzeti könyvkereskedésében Pesten, (az uri és kigyó-utca sarkán) s általa minden hiteles könyvárusnál kapható:

A

FEKETE DOMINO

REGÉNY.

Írta b. PODMANICZKY FRIGYES.

Két kötetben, összesen 331 lap a legcsinosabb kiállítással
ára füzve 2 fr. p. p.

Úti Naplóból.

IRTA

B. PODMANICZKY FRIGYES.

Tartalma: Stettin. Svinemünde. Tengeri út. Riga. Reval. Kronstadt
Pétervár. Nevszki Prospect. — Utazás Moszkvában. Moszkva. — Stockholm
Upsala. Danemora. — A svéd tavak. Trollhättan. Gothaborg. A Sund. —
Koppenhaga. Hamburg.

Nagy 8-adréthen, igen fényes kiállítással, ára 2 pfrt.

MULATSÁGOS HÁZI-NAPTÁR

1854-re.

Szépirodalmi része: Tompa Mihály, Bernáth Gáspár, Jenevai, Sajó, Petőfi
Sándor és Jókai Mórtól.

Az 1854 évre szóló katholik. és protest. naptáron kívül számos közhasznu
cikkkel, Magyar- és Erdélyországi vásárokkal s. a. t.

Nagy 8-adrét, közel 140 lap, ára füzve, s az illő bélyeggel ellátva csak 30 kr. p. p.

A MEZŐGAZDASÁG NÉPSZERŰ KÉZIKÖNYVE.

A szántóföld-, rét és szőlőmivelés, gyümölcsfatenyésztés, szarvasmarha-, ló-, sertés- és méhtenyésztés. Jelen fejlődésfoka s előhaladása szerint,

SCHLIPF J. A.

koszoruzott pályamunkája **harmadik** tetemesen bővített és javított [kiadása nyomán szabadon magyarítá

TÓTHFALUSI MIKLÓS orv. tr.

Harmadik magyar kiadás. (A szövegbe nyomott sok metszvénynyel.)

Nagy 8-adrét 490 lap, füzve ára 3 frpp.

A SZERELEM GYERMEKEI.

Regény **SUE JENŐTÖL**, fordította **GERŐ.**

Két kötetben 12-edrétben 370 lap, füzve, ára 2 forint pengő pénzben.

GALLICISMES DIALOGUÉS.

Francia nyelvsajátságok, köz és társaséleti beszélgetésekben, közmondások- és példabeszédekkel. — a francia nyelv alapos ismeretére törekvők s abban jártasok használatára.

PESCHIER A. után **FEKETE SOMA.**

Ára füzve 1 frpp.

BIBLIAI TÖRTÉNETEK.

Az 6 és új szövetségből és az apostolok cselekedeteiből. Kivonat gyermekek számára.

SCHMIDT KRISTOF

négy kötetnyi bibliai történeteiből, **Farbmann János** által. Fordította

Czuczor Gergely sz. Benedeki rend pannonhegyi tagja.

8-adrét 170 lap. Kemény kötésben ára 30 kr. pengő pénzben.

A KARTHÁUSI.

Regény, írta **B. EÖTVÖS JÓZSEF.**

Két kötetben; **harmadik** javított kiadás. 12-edrétben öszvesen 660 lap.

Ára füzve csak 2 frpp.

7/042

RÚ

arha-, ló-,
erint,

tt |kiadása

wénnyel.)

KEI.

pénzben.

ÉS.

mondások-
ők s abban

EK.

ek számára.

Fordította

ja.
ben.

660 lap.

